

sa

Sektorske_analize

eiz ekonomski
institut
zagreb

studeni 2021. broj 90 godina 10

ISSN: 1848-8986

hr
IN OBLASTI IZVJEŠTAJI

_Turizam

Autorica **Ivana Rašić**

_Sadržaj

_3 Turizam u Hrvatskoj u 2021. godini

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u Hrvatskoj je u prvih devet mjeseci ove godine zabilježeno 11,8 milijuna dolazaka turista koji su ostvarili 66,9 milijuna noćenja. U odnosu na isto razdoblje 2019. godine ostvareno je 65,9 posto dolazaka i 77,3 posto noćenja turista.

_12 Turizam u Hrvatskoj u 2020. godini

U Hrvatskoj je 2020. godine ostvareno 7,0 milijuna dolazaka i 40,8 milijuna noćenja turista, što na međugodišnjoj razini predstavlja pad dolazaka turista za 64,2 posto, a noćenja za 55,3 posto.

_24 Značaj turizma u gospodarstvu Republike Hrvatske

Poduzeća turističkog sektora čine više od petine ukupnog broja poduzeća u Hrvatskoj 2019. godine i na njih otpada 15,3 posto ukupne zaposlenosti poduzetničkog sektora.

_29 Najveća trgovačka društva

U 2020. godini je deset vodećih trgovačkih društava djelatnosti "Hoteli i sličan smještaj" ostvarilo ukupne prihode od 2,9 milijardi kuna, što u odnosu na prethodnu godinu čini pad od 58,3 posto.

_32 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Od vodećih deset društava iz hotelske djelatnosti na Zagrebačku burzu uvršteno je njih sedam: Arena Hospitality Group d.d., Liburnia Riviera Hoteli d.d., Maistra d.d., Plava laguna d.d., Valamar Riviera d.d., Sunce Hoteli d.d. i Turisthotel d.d.

_33 Svjetski turizam u 2021. godini

Tijekom prvih sedam mjeseci 2021. broj međunarodnih dolazaka turista zabilježio je pad od 40 posto u odnosu na isto razdoblje 2020. godine, dok je u odnosu na prvih sedam mjeseci 2019. godine bio manji za 80 posto.

_35 Svjetski turizam u 2020. godini

Kao posljedica uvođenja mjera ograničenja putovanja i pada potražnje za turističkim putovanjima, turističke destinacije diljem svijeta u 2020. godini zabilježile su milijardu međunarodnih dolazaka manje nego 2019. godine, što predstavlja pad od 72,6 posto.

_37 Zaključak i očekivanja

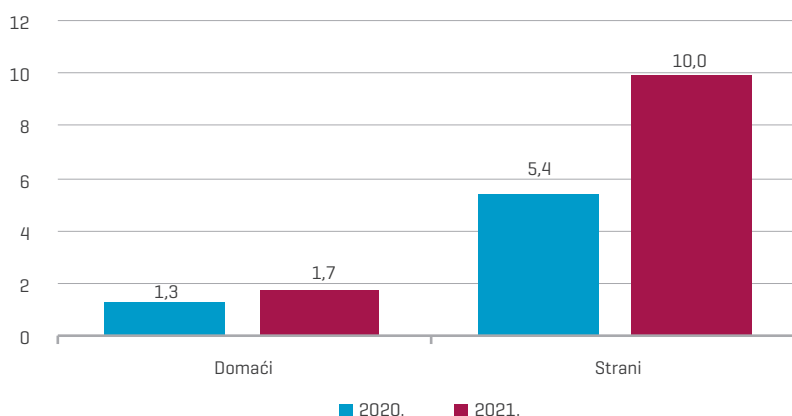
Izgledi za oporavak međunarodnog turizma još uvijek su vrlo neizvjesni i nestabilni jer se u svijetu i dalje javljaju novi slučajevi bolesti COVID-19. Premda UNWTO očekuje oporavak svjetskog turizma u 2022. godini, nije izgledno da će se razine turističkog prometa iz 2019. godine dostići prije 2024. godine.

Turizam u Hrvatskoj u 2021. godini

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u Hrvatskoj je u prvih devet mjeseci ove godine zabilježeno 11,8 milijuna dolazaka turista koji su ostvarili 66,9 milijuna noćenja. U odnosu na isto razdoblje 2020. godine, broj dolazaka turista povećan je za 75,3, a broj noćenja za 68,4 posto [slike 1 i 2].

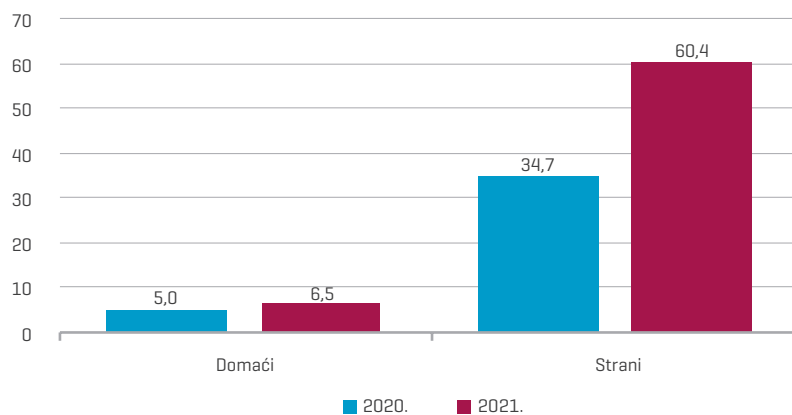
Slika 1.
Dolasci domaćih i stranih turista u razdoblju od siječnja do rujna 2020. i 2021. godine, u milijunima

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 2.
Noćenja domaćih i stranih turista u razdoblju od siječnja do rujna 2020. i 2021. godine, u milijunima

Izvor: Državni zavod za statistiku.

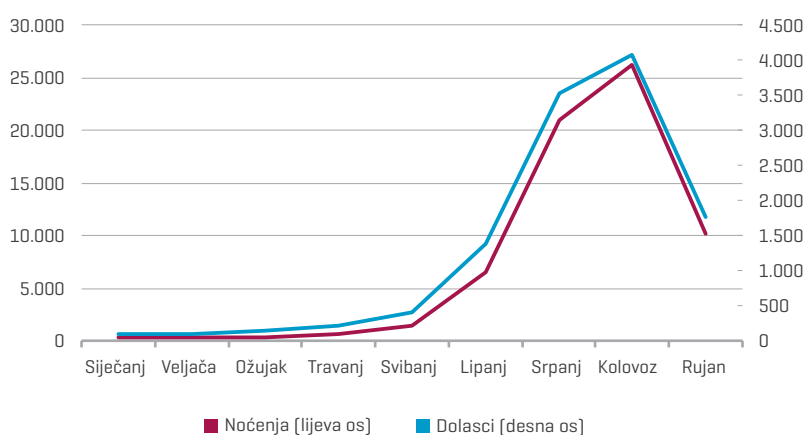
“U prvih devet mjeseci ove godine u Hrvatskoj je ostvareno 66,9 milijuna noćenja turista, odnosno 65,9 posto dolazaka i 77,3 posto noćenja turista iz 2019. godine.

Očekivano, snažniji rast broja dolazaka i broja noćenja zabilježen je kod stranih turista. Dok su domaći turisti ostvarili međugodišnji rast broja dolazaka od 37,6 posto i noćenja od 73,8 posto, dolasci stranih turista su na godišnjoj razini povećani za 84 posto, a noćenja za 73,8 posto. Od ukupno ostvarenih dolazaka turista od siječnja do rujna ove godine strani turisti ostvarili su 85,1 posto, a od ukupno ostvarenih noćenja 90,3 posto. Gledano u odnosu na isto razdoblje 2019. godine, u Hrvatskoj je tijekom prvih devet mjeseci ove godine ostvareno je 65,9 posto dolazaka i 77,3 posto noćenja turista.

S obzirom na činjenicu da je kao posljedica okolnosti izazvanih pandemijom bolesti COVID-19 u 2020. godini zabilježen značajan pad i broja dolazaka i broja noćenja turista u odnosu na 2019. godinu, u nastavku analize prikazat će se usporedba godišnje promjene turističkih kretanja po mjesecima 2021. u usporedbi s istim mjesecima 2019. godine. Iz slike 4 vidljivo je da je nakon značajnog međugodišnjeg pada broja noćenja i domaćih i stranih turista zabilježenog tijekom prvih pet mjeseci ove godine, u narednim mjesecima uslijedilo ublažavanje pada.

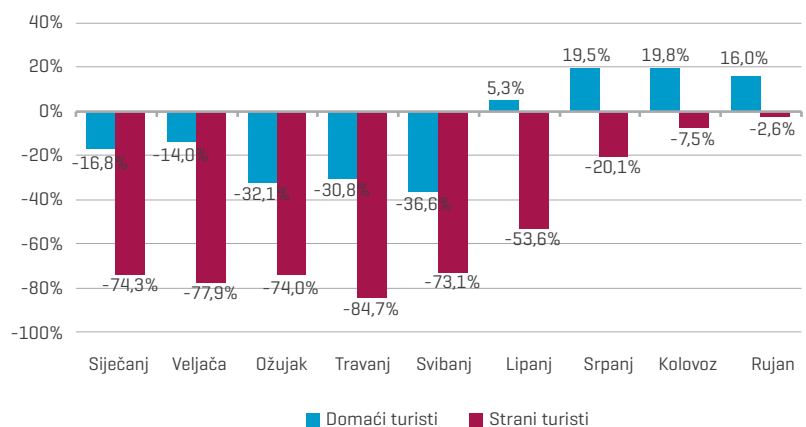
Slika 3. Kretanje dolazaka i broj noćenja turista od siječnja do rujna 2021. godine, u tisućama

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 4. Stopa promjene broja noćenja domaćih i stranih turista po mjesecima, od siječnja do rujna 2021. u odnosu na razdoblje od siječnja do rujna 2019. godine, u %

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Najveći pad zabilježen je u travnju kada je ostvareno 30,8 posto manje noćenja domaćih i 84,7 posto manje noćenja stranih turista nego u istom mjesecu 2019. godine. Usljed popuštanja protupandemijskih mjera i povoljnije epidemiološke situacije u zemlji, tijekom ljetnih mjeseci uslijedio je oporavak. U lipnju je tako ostvareno 6,5 milijuna noćenja turista, što je na razini od 49,9 posto noćenja ostvarenih u lipnju 2019. godine. Pri tome je broj noćenja domaćih turista na godišnjoj razini povećan za 5,3 posto, a stranih smanjen za 74,3 posto. Najpovoljniji turistički rezultati ove godine ostvareni su tijekom vrhunca sezone, odnosno srpnja i kolovoza. U odnosu na isti mjesec 2019. godine, srpanj bilježi pad broja noćenja turista od 17,9 posto, pri čemu su noćenja domaćih turista ostvarila rast od 19,5 posto, dok su noćenja stranih turista zabilježila pad od 20,1 posto. U kolovozu je ostvaren međugodišnji pad broja noćenja turista od svega 5,7 posto. Noćenja stranih turista bila su na razini od 92,5 posto noćenja iz 2019., dok je kod domaćih turista zabilježeno čak 19,8 posto noćenja više nego u kolovozu 2019. Rujan je s međugodišnjim padom ukupnog broja noćenja od 1,7 posto ostvario najbolji međugodišnji rezultat ove godine. Kod domaćih turista je broj noćenja na međugodišnjoj razini povećan za 16 posto, a kod stranih smanjen za svega 2,6 posto.

Turisti koji su ove godine posjetili hrvatska turistička odredišta su se u prosjeku zadržavali duže. Primjerice, dok su tijekom prvih devet mjeseci 2019. godine u hrvatskim turističkim destinacijama strani turisti u prosjeku boravili 4,9 noći, a domaći 3,5 noći, u prvih su se devet mjeseci ove godine strani turisti u prosjeku zadržavali 5,7 noći, a domaći 3,8 noći. Podaci za srpanj i kolovoz još su povoljniji tako da su u ta dva mjeseca strani turisti u prosjeku u Hrvatskoj boravili 6,3, a domaći 5,2 noći. Gledano prema vrsti smještaja, u razdoblju od siječnja do rujna ove godine najviše noćenja ostvareno je u odmaralištima i sličnim objektima za kraći odmor, 35,7 milijuna, što je 53 posto od ukupno ostvarenih noćenja u komercijalnom smještaju. Istovremeno u kampovima i mjestima za kampiranje ostvareno je 25,6 posto, a u hotelskom smještaju 20,9 posto ukupnog broja noćenja u komercijalnom smještaju. Premda sve vrste smještaja bilježe rast i dolazaka i noćenja turista u odnosu na isto razdoblje lani, najveći rast zabilježen je u hotelskom smještaju u kojem je ostvareno gotovo 7,4 milijuna noćenja više nego u istom razdoblju 2020. godine, što čini rast od 112,5 posto. Gledano u terminima ostvarenog broja noćenja turista tijekom prva tri tromjesečja 2019. godine, u ovoj je godini u hotelskom smještaju ostvareno 60,9 posto, odmaralištima i sličnim objektima za kraći odmor 80,1 posto, a kampovima i mjestima za kampiranje čak 90,5 posto ukupnog broja noćenja ostvarenih od siječnja do rujna 2019. godine. Ovaj se trend zasigurno može objasniti činjenicom da je prilikom planiranja turističkih putovanja prioritet postala sigurnost, pri čemu se prednost daje dužem boravku na jednoj destinaciji, sigurnijim i mirnijim okruženjima na kojima nema velikih okupljanja.

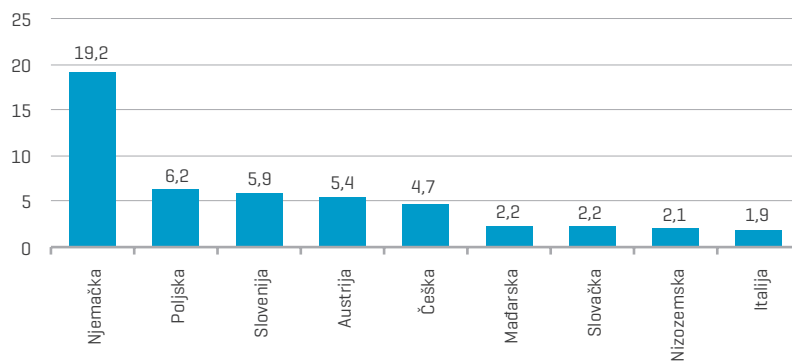
Glavna emitivna tržišta stranih posjetitelja prema državi podrijetla u prvih devet mjeseci 2021. godine

U prva tri tromjesečja ove godine turisti iz Njemačke ostvarili su najviše noćenja, 19,2 milijuna, što je 31,8 posto od ukupno ostvarenih noćenja stranih turista (slika 5). Slijede noćenja turista iz Poljske (10,3 posto), Slovenije (9,8 posto), Austrije (9 posto), Češke (7,9 posto), Mađarske (3,7 posto), Slovačke (3,6 posto), Nizozemske (3,5 posto) i Italije (3,1 posto). Izuzev Njemačke i Poljske, preostalih sedam glavnih emitivnih tržišta bilježe manje dolazaka i noćenja turista u prvih devet mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje lani. Pritom je najveći pad broja noćenja zabilježen kod talijanskih turista [-61,9 posto], a najmanji kod turista iz Češke [-4,2 posto] (slika 6).

Slika 5.

Noćenja stranih turista iz glavnih emitivnih tržišta ostvarena tijekom razdoblja od siječnja do rujna 2021. godine, u milijunima

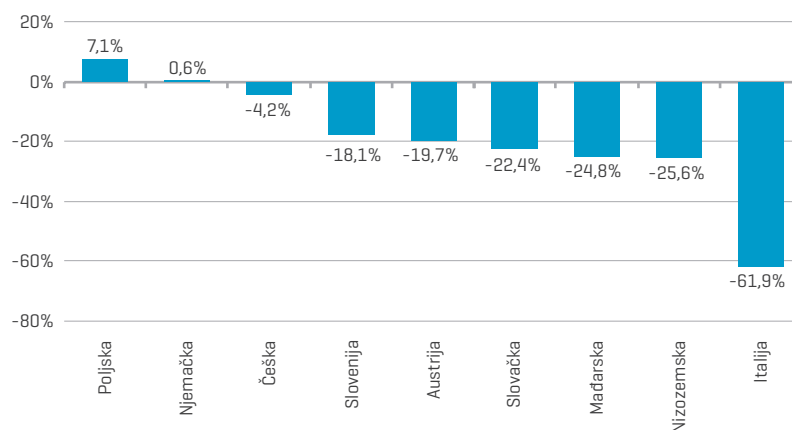
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 6.

Noćenja stranih turista iz glavnih emitivnih tržišta ostvarena tijekom razdoblja od siječnja do rujna 2021. godine (siječanj do rujna 2019. = 100)

Izvor: Hrvatska narodna banka.

Turizam u 2021. godini po županijama

Gledano po županijama, najveći broj noćenja i dolazaka turista u razdoblju od siječnja do rujna 2021. godine ostvaren je u obalnim županijama, ukupno

“ Gledano po županijama, najveći broj noćenja turista u razdoblju od siječnja do rujna 2021. godine ostvaren je u obalnim županijama, ukupno 38,3 milijuna noćenja, što čini 96,7 posto ukupnog broja noćenja turista ostvarenih u Hrvatskoj.

“ Prema podacima za kolovoz ove godine jedini grad s više od milijun ostvarenih noćenja turista bio je Rovinj (1,1 milijun). U odnosu na isti mjesec 2019. broj noćenja turista bilježi rast od 2,2 posto.

38,3 milijuna noćenja i 6 milijuna dolazaka. To čini 96,7 posto ukupnog broja noćenja i 88,8 posto ukupnog broja dolazaka turista ostvarenih u Hrvatskoj tijekom promatranog razdoblja. Najviše noćenja ostvareno je u Istarskoj županiji, gotovo 21 milijun, a nakon nje slijede Splitsko-dalmatinska županija s 12,95, Primorsko-goranska s 11,9 te Zadarska županija s nešto više od 8 milijuna noćenja [tablica 1]. Osim obalnih županija, po turističkim rezultatima i dalje se izdvaja Grad Zagreb, koji je tijekom prvih devet mjeseci ove godine zabilježio 931,2 tisuće noćenja i 440,1 tisuću dolazaka. Iako je u svim županijama zabilježen značajan oporavak u odnosu na pandemijsku 2020. godinu, još uvijek nije dosegnuta razina turističkog prometa iz 2019. godine. Najbolje rezultate u odnosu na 2019. godinu ostvaruju Zadarska i Istarska županija. Zadarska je županija tijekom prvih devet mjeseci ove godine ostvarila 83,8 posto noćenja, a Istarska županija 82,1 posto noćenja iz istog razdoblja 2019. Istovremeno, najsporije se oporavlja Dubrovačko-neretvanska županija u kojoj je ostvareno 57,7 posto noćenja i 47,9 dolazaka turista iz istog razdoblja 2019. godine, što je posljedica njene snažne ovisnosti o zračnom prometu.

Prema podacima za kolovoz ove godine, jedini grad s više od milijun ostvarenih noćenja turista bio je Rovinj (1,1 milijun). U odnosu na isti mjesec 2020., Rovinj je u kolovozu 2021. godine ostvario 76,2 posto noćenja turista više, dok je u odnosu na kolovoz 2019. godine ostvaren rast od 2,2 posto.

Među županijama kontinentalnog dijela zemlje, najsnažniji pad broja noćenja u odnosu na prvih devet mjeseci 2019. godine bilježi Sisačko-moslavačka županija, od visokih 66,2 posto, što se može povezati s posljedicama potresa koji je to područje zadesio krajem 2020. godine. Nakon nje slijede Virovitičko-podravska [-60,3 posto], Grad Zagreb [-52,8] te Vukovarsko-srijemska županija [-52,6 posto]. Zanimljiv je podatak da je Zagrebačka županija u prva tri tromjesečja ove godine zabilježila 155,2 posto više dolazaka turista nego u istom razdoblju 2019. Ipak, tijekom istog razdoblja u toj je županiji ostvareno 34,8 posto noćenja manje, što ukazuje da se uglavnom radilo o jednodnevnim dolascima turista.

Promotri li se prosječna dužina boravka turista u obalnim županijama tijekom prvih devet mjeseci ove godine, primjetno je da su turisti najkraće boravili u Ličko-senjskoj (4,7 noćenja) i Dubrovačko-neretvanskoj županiji (5 noćenja), a najduže u Istarskoj (6,6 noćenja), Zadarskoj (6,5 noćenja) i Šibensko-kninskoj županiji (6,4 noćenja) [slika 7]. Usporede li se ti pokazatelji s 2019. godinom, vidljivo je da se turisti u prosjeku zadržavaju duže, što je ponajprije posljedica činjenice da je pandemija bolesti COVID-19 uvjetovala promjenu obrazaca ponašanja turista koji sada preferiraju boravak na jednoj destinaciji. U čak tri obalne županije, Istarskoj, Zadarskoj i Šibensko-kninskoj, turisti su se u prosjeku zadržali duže od 6 dana. Za

usporedbu, tijekom razdoblja od siječnja do rujna 2019. prosječan se turist u tim županijama zadržavao od 4,5 u Šibensko-kninskoj do 5 noći u Istarskoj županiji.

Tablica 1.
Noćenja i dolasci turista po županijama, siječanj – rujna 2021.

	Noćenja turista	Indeks 1. – 9. 2021. 1. – 9. 2019.	Dolasci turista	Indeks 1. – 9. 2021. 1. – 9. 2019.
Istarska županija	20.988.856	82,1	3.187.892	75,3
Splitsko-dalmatinska županija	12.950.066	75,4	2.177.358	64,2
Primorsko-goranska županija	11.912.327	81,2	2.040.529	74,3
Zadarska županija	8.047.316	83,8	1.232.521	74,8
Dubrovačko-neretvanska županija	4.370.444	57,7	940.141	47,9
Šibensko-kninska županija	4.267.187	79,3	674.314	71,5
Ličko-senjska županija	2.160.936	78,1	492.319	64,9
Grad Zagreb	931.211	47,2	440.067	40,4
Karlovačka županija	360.802	63,5	199.343	61,0
Krapinsko-zagorska županija	240.361	80,7	120.629	87,5
Varaždinska županija	117.902	80,0	62.611	98,5
Zagrebačka županija	116.216	65,2	280.715	255,2
Osječko-baranjska županija	114.857	72,1	68.957	88,2
Međimurska županija	112.415	72,6	58.855	95,4
Vukovarsko-srijemska županija	46.057	47,4	32.943	57,3
Bjelovarsko-bilogorska županija	35.197	59,3	11.605	63,8
Brodsko-posavska županija	28.736	64,2	19.228	68,3
Požeško-slavonska županija	25.682	82,5	10.914	75,7
Sisačko-moslavačka županija	23.670	33,8	18.690	64,5
Koprivničko-križevačka županija	21.461	79,1	12.864	85,8
Virovitičko-podravska županija	14.513	39,7	11.968	91,4
Republika Hrvatska	66.886.212	77,3	11.682.413	65,9

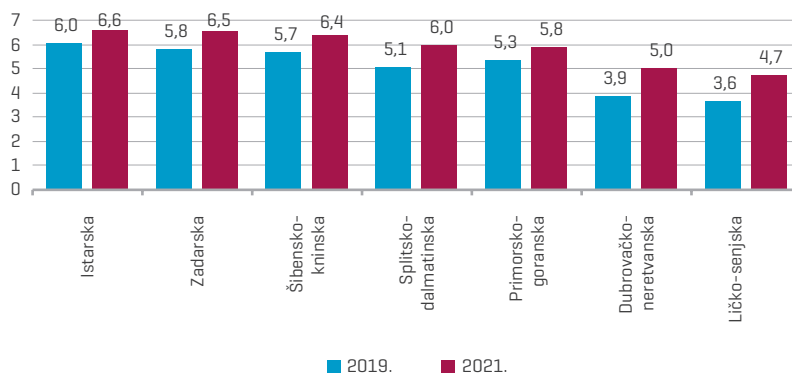
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Promotri li se vrijednost ovog pokazatelja za županije u kontinentalnom dijelu zemlje, primjetno je da se u tim destinacijama turisti u prosjeku zadržavaju znatno kraće. Tako se prosječan turist tijekom prvih devet mjeseci ove godine najduže zadržavao u turističkim odredištima Bjelovarsko-bilogorske županije (3 noći), iza koje s 2,5 noćenja po dolasku turista slijede Sisačko-moslavačka i Požeško-slavonska županija.

DEVIZNI PRIHOD OD TURIZMA U PRVA DVA TROMJESEČJA 2021. GODINE BILJEŽI PAD OD 46,8 POSTO U ODNOSU NA ISTO RAZDOBLJE 2019. GODINE.

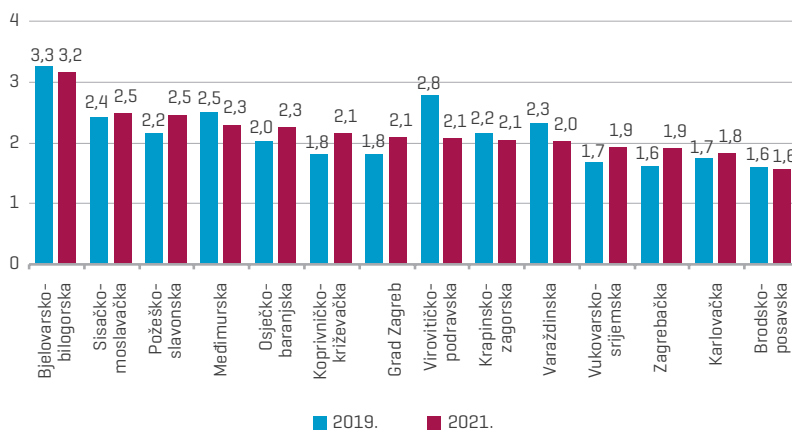
Slika 7.
Prosječni broj noćenja po dolasku turista u obalnim županijama Republike Hrvatske, 2019. i 2021.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 8.
Prosječni broj noćenja po dolasku turista u županijama kontinentalnog dijela Republike Hrvatske, 2019. i 2021.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

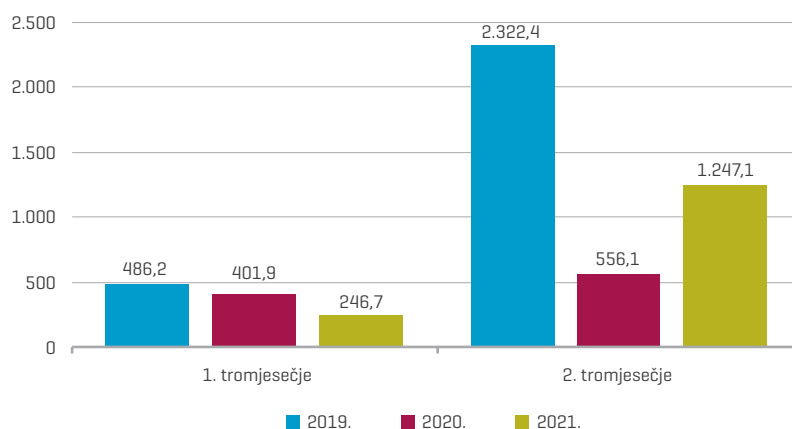

Devizni prihod od turizma, prema podacima HNB-a, u prva dva tromjesečja 2021. godine bilježi snažan rast od 55,9 posto u odnosu na isto razdoblje 2020. godine (slika 9). Usprkos međugodišnjem rastu, u odnosu na isto razdoblje 2019., devizni prihod od turizma je tijekom prvih šest mjeseci ove godine na razini od 53,2 posto prihoda. S obzirom na značajni međugodišnji rast dolazaka i noćenja stranih turista tijekom trećeg tromjesečja ove godine, za očekivati je da će se ukupni prihodi od međunarodnog turizma

ostvareni u ovoj godini kretati na razini između 50 i 60 posto prihoda ostvarenih u 2019. godini.

Slika 9.
Devizni prihodi od turizma za I. i II. tromjesečje 2019., 2020. i 2021. godine, u milijunima eura

Izvor: Hrvatska narodna banka.

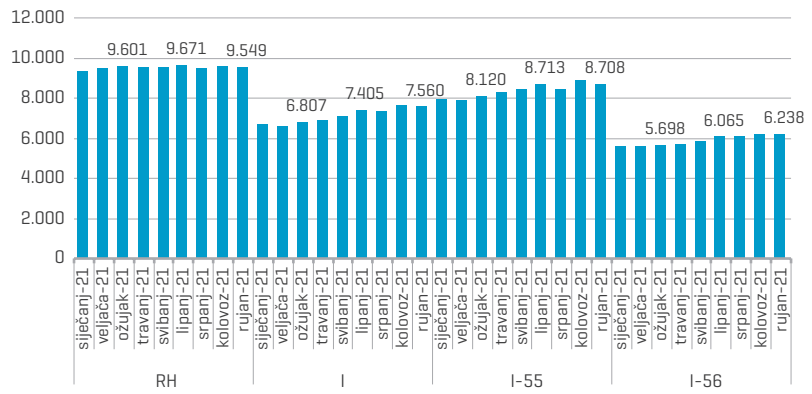

Najnoviji podaci o prosječnim mjesečnim bruto plaćama po zaposlenom u pravnim osoba pokazuju kako su se pozitivna kretanja turističkog prometa tijekom prva dva tromjesečja ove godine odrazila i na razinu plaća isplaćenih u ključnim turističkim djelatnostima, djelatnostima pružanja smještaja [155] te pripreme i usluživanja hrane i pića [156]. Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića u razdoblju od siječnja do kolovoza ove godine iznosila je 6.926 kuna, što je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine nominalno manje za 2,7 posto. Gledano zasebno za obje djelatnosti, u istom je razdoblju prosječna mjesečna bruto plaća u djelatnosti smještaja zabilježila nominalni pad od 1,7 posto, dok djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića bilježi nominalni rast prosječnih mjesečnih plaća od 3 posto. Slika 10 prikazuje kretanja bruto plaća po zaposlenom u razdoblju od siječnja do rujna 2021. godine na razini cjelokupnog gospodarstva, na razini djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Dok je na razini cjelokupnog gospodarstva prosječna mjesečna bruto plaća najnižu vrijednost dosegla u siječnju, plaće isplaćene u djelatnosti smještaja najnižu razinu dosegule su u veljači ove godine, od 7.896 kuna, a isto vrijedi i za plaće isplaćene u djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića, od 5.595 kuna. Tijekom narednih, osobito ljetnih mjeseci uslijedio je njihov oporavak. Tako je u odnosu na veljaču prosječna bruto plaća isplaćena u kolovozu ove godine u djelatnosti smještaja bila veća za 1.044 kune [13,3 posto], dok je prosječna bruto plaća isplaćena u kolovozu ove godine u djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića bila veća za 643 kune [11,3 posto]. S obzirom na širenje pandemije od rujna ove godine i pogoršanje epidemiološke situacije, za očekivati je da se oporavak do kojeg je došlo tijekom ljetnih mjeseci neće nastaviti i u posljednjem tromjesečju ove godine.

Slika 10.

Prosječne bruto plaće po zaposlenom u Republici Hrvatskoj, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića -I, odjeljku I55 - i odjeljku I-56, od siječnja do rujna 2021. godine, u kunama

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Turizam u Hrvatskoj u 2020. godini

“U Hrvatskoj je u 2020. godini ostvareno 40,8 milijuna noćenja, što u odnosu na 2019. godinu čini pad od 55,3 posto.

— Kao posljedica pandemije bolesti COVID-19 i prvenstveno mjera ograničenja putovanja koje su poduzete s ciljem njenog suzbijanja, u većini je država, pa i u Hrvatskoj, zabilježen značajni pad turističke aktivnosti tijekom 2020. godine. Hrvatska je prošle godine zabilježila pad broja dolazaka i broja noćenja domaćih i stranih turista. Prošle je godine ostvareno 7,0 milijuna dolazaka i 40,8 milijuna noćenja turista, što na međugodišnjoj razini predstavlja pad dolazaka turista za 64,2 posto, a noćenja za 55,3 posto (slika 11). Na snažan pad turizma u Hrvatskoj ukazuje i podatak da je 2020. godine ostvareno 95,8 posto noćenja turista iz 2001. godine (slika 11). Snažniji pad pritom je zabilježen kod stranih turista, čemu su najviše pridonijele mjere potpunog ili djelomičnog ograničenja međunarodnih putovanja. Zanimljivo je promotriti međugodišnje kretanje broja noćenja domaćih i stranih turista u razdoblju od 2010. do 2020. godine. S iznimkom 2015. godine, razdoblje od 2010. do 2017. godine obilježeno je snažnijim međugodišnjim porastom noćenja stranih gostiju, dok je u 2018. i 2019. godini snažniji porast na godišnjoj razini zabilježen kod domaćih gostiju. Domaći su gosti tako u 2019. ostvarili 9,5 posto više noćenja nego godinu dana ranije, dok dolasci stranih gostiju bilježe međugodišnji rast noćenja od svega 1,2 posto (slika 12).

— Tablica 2.
Glavni sektorski pokazatelji, 2015. – 2020.

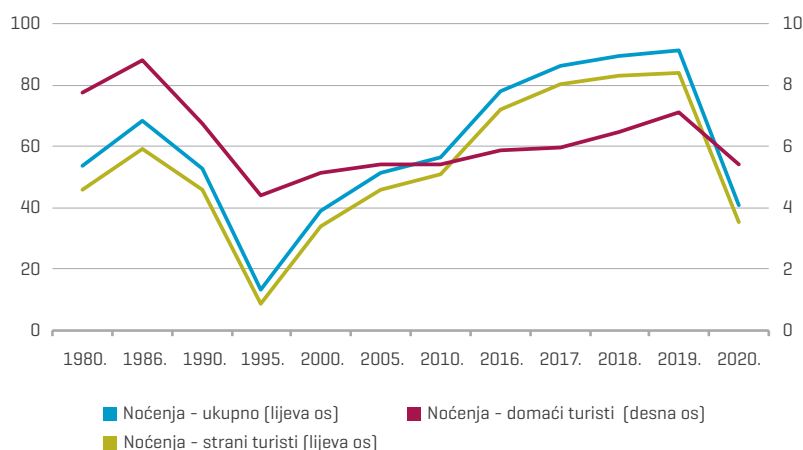
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj noćenja (u milijunima)	71,4	77,9	86,2	89,7	91,2	40,8
Broj dolazaka (u milijunima)	14,2	15,5	17,4	18,7	19,6	7,0
Prihodi od turizma (u milijardama eura)	7,2	8,1	9,0	9,5	10,5	4,8
Udio djelatnosti u BDP-u (u %)	n.p.	11,4	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Udio zaposlenih (% ukupnog broja)	6,6	6,9	7,2	7,4	7,6	n.p.
Udio djelatnosti u izvozu (u %)	35,1	35,2	37,8	36,4	37,3	22,8
Udio noćenja u Istri (% noćenja)	29,3	29,6	29,5	29,9	28,9	28,1
Broj stalnih postelja (u tisućama)	942,8	993,4	1.065,6	1.118,2	1.160,1	1.049,1

Izvori: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka.

Turistima je u 2020. godini bilo na raspolaganju 398.504 soba, apartmana i mjesta za kampiranje s ukupno 1,05 milijuna stalnih postelja. Za usporedbu, u 2020. godini turistima je na raspolaganju bilo 42.071 soba, apartmana i mjesta za kampiranje te 41.900 stalnih postelja manje nego 2019. godine. Prosječan broj noćenja po dolasku turista u 2020. godini iznosio je 5,8 te ukazuje na promjenu trenda smanjivanja vrijednosti ovog pokazatelja koji je trajao od 2000. do 2019. godine. Usporedbe radi, prosječan turist se 2019. godine u turističkoj destinaciji zadržavao 4,7 noći. Produljenje boravka u turističkoj destinaciji zasigurno je uvjetovano okolnostima vezanima uz pandemiju bolesti COVID-19. Prilikom planiranja turističkih putovanja prioritet postaje zdravstvena sigurnost, a prednost se daje dužem boravku na jednoj destinaciji te sigurnijim i mirnijim okruženjima na kojima nema velikih okupljanja.

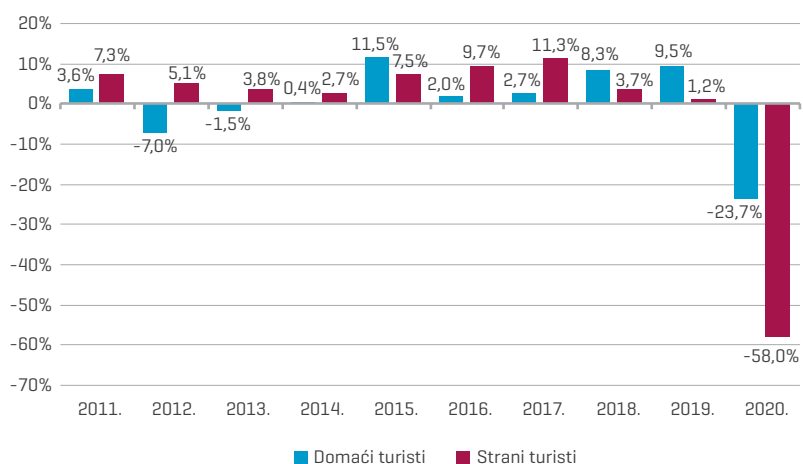
Slika 11.
Noćenja turista u Hrvatskoj, u milijunima, 1980. – 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 12.
Međugodišnje stope promjene broja noćenja domaćih i stranih turista od 2010. do 2020. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Gledano prema emitivnim tržištima, najviše dolazaka i noćenja u 2020. ostvarili su turisti iz Njemačke, 1,5 milijuna dolazaka (26,7 posto ukupno

ostvarenih stranih dolazaka) i 11,7 milijuna noćenja (33,2 posto ukupno ostvarenih noćenja stranih turista). U odnosu na 2019. godinu, broj noćenja turista iz Njemačke smanjen je za 48,6 posto, a broj dolazaka za 41,1 posto. Prema udjelu u ukupnom broju noćenja stranih turista zatim slijede turisti iz Slovenije (13,4 posto), Poljske (12,3 posto), Češke (9,1 posto), Austrije (5,9 posto), Italije (3,5 posto) te Mađarske (3,3 posto).

Negativna kretanja turizma u Hrvatskoj potvrđuju i financijski pokazatelji. Ukupni prihodi u turizmu od stranih gostiju u 2020. godini iznosili su 4,8 milijardi eura, što je za 5,7 milijardi eura (10,9 posto) manje u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi deviznih prihoda od turizma prevladavaju prihodi ostvareni od privatnih putovanja (97,4 posto), dok prihodi na temelju poslovnih putovanja stranih gostiju čine svega 2,6 posto ukupnih deviznih prihoda u turizmu. Strani turisti činili su 86,7 posto udjela u ukupnoj strukturi turističkih noćenja u Hrvatskoj u 2020. godini. Za usporedbu, taj je udio godinu dana ranije iznosio 92,2 posto.

Turizam u Hrvatskoj obilježava izrazita sezonalnost, koja osim što je uvjetovana klimatskim faktorima, određena je i strukturom smještajnih kapaciteta, brojem i rasporedom školskih i državnih praznika, kao i godišnjih odmora. Najveći dio turističkih smještajnih kapaciteta u Hrvatskoj čine privatni smještaji zajedno s kampovima, koji većinu svog poslovanja ostvaruju za vrijeme ljetne sezone (tablica 3). Privatni smještaj u ukupnom broju postelja sudjeluje sa 64,2 posto, a kampovi i prostori za kampiranje s 21,9 posto. Pod privatnim smještajem podrazumijevaju se sobe, apartmani, studio-apartmani i kuće za kraći odmor. Hotelski smještajni kapaciteti¹ čine svega 13,8 posto ukupnog broja postelja (2020.).

Tablica 3.
Struktura smještajnih objekata prema broju postelja*, 2019. i 2020.

	Ukupan broj postelja*		Struktura (ukupno = 100)	
	2019.	2020.	2019.	2020.
Hoteli i sličan smještaj	181.242	161.919	13,3%	13,8%
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	897.646	750.736	66,1%	64,2%
Kampovi i prostori za kampiranje	277.306	256.707	20,4%	21,9%
Ostali smještaj	2.241	764	0,2%	0,1%
Ukupno	1.358.435	1.170.126	100,0%	100,0%

Napomena: Ukupan broj postelja uključuje stalne i pomoćne postelje.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

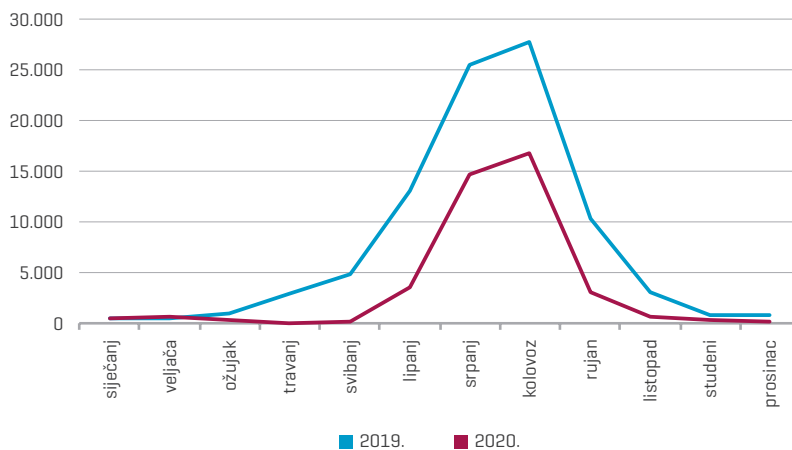
¹ Pod kategorijom "Hoteli" obuhvaćeni su hoteli baštine, aparthoteli, integrirani hoteli, difuzni hoteli, lječilišni hoteli i hoteli posebnog standarda, a pod kategorijom sličnog smještaja turistička naselja, turistički apartmani, pansioni i guest house.

Izražena sezonalnost turizma u Hrvatskoj najbolje se odražava u mjesečnim podacima o kretanju broja ostvarenih noćenja turista. Više od dvije trećine [72,7 posto] ukupnog godišnjeg broja noćenja turista u 2020. godini ostvarilo se tijekom ljetnih mjeseci lipnja, srpnja i kolovoza, pri čemu samo na kolovoz otpada 40,9 posto ukupnog broja ostvarenih noćenja. Usporedi li se ostvareni broj noćenja turista po mjesecima 2020. i 2019. godine, uočava se rast broja noćenja u siječnju i veljači odnosno prije početka pandemije bolesti COVID-19 (slika 13). U narednim mjesecima, ožujku i travnju, tijekom kojih je uslijedilo zatvaranje gospodarstva i uvođenje mjera ograničavanja putovanja, ostvareno je značajno manje noćenja nego 2019. Pritom je do najsnažnijeg pada noćenja turista na godišnjoj razini došlo u travnju [-98,9 posto], iza kojeg slijedi svibanj s padom od 96,6 posto. Istovremeno, najmanji međugodišnji pad broja noćenja ostvaren je u kolovozu [-39,9 posto], iza kojeg slijedi srpanj s padom broja noćenja od 42,5 posto.

Promotri li se godišnja promjena broja noćenja po mjesecima razdvojeno za domaće i strane turiste, primjetno je kako je kod domaćih turista pad broja noćenja zabilježen samo u siječnju, dok se u ostalim mjesecima 2019. godine ostvaruje rast (slika 14). Istovremeno, strani su turisti u siječnju, ožujku, svibnju i srpnju ostvarili manji broj noćenja nego 2018. godine.

Slika 13.
Kretanje noćenja turista u Hrvatskoj po mjesecima, u milijunima, 2019. i 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

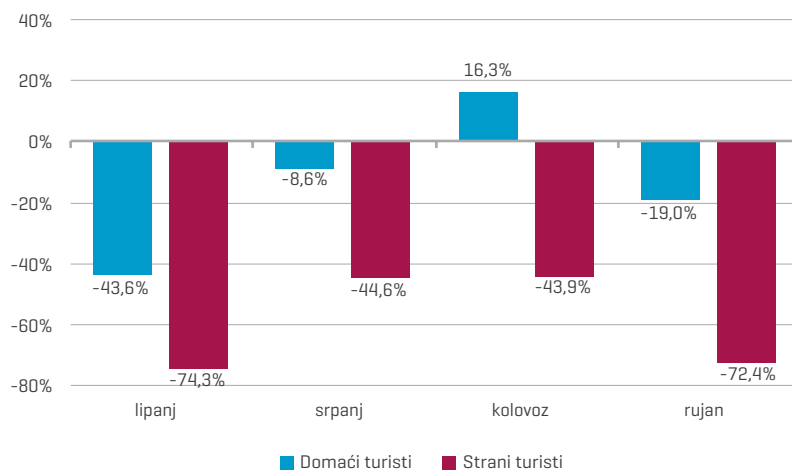
Zanimljivo je usporediti međugodišnje stope promjene broja noćenja domaćih i stranih turista u ključnim turističkim mjesecima lipnju, srpnju, kolovozu i rujnu 2020. godine s vrijednostima ostvarenima 2019. godini (slika 14). Iz slike 14 primjetan je međugodišnji pad broja noćenja stranih turista u sva četiri promatrana mjeseca. Najsnažniji pad pritom je zabilježen u lipnju [-74,3 posto] i rujnu [-72,5 posto], dok je u srpnju ostvareno 44,6 posto, a u kolovozu 43,9 posto manje noćenja nego u istom razdoblju 2019. Istovremeno, noćenja domaćih turista bilježe znatno blaže međugodišnje

SEZONALNOST HRVATSKOG TURIZMA JE PORED KLIMATSKIH FAKTORA UVJETOVANA I STRUKTUROM SMJEŠTAJNIH KAPACITETA, BROJEM I RASPOREDOM ŠKOLSKIH I DRŽAVNIH PRAZNIKA, KAO I GODIŠNJIH ODMORA.

stope pada tijekom srpnja [-8,6 posto], rujna [-18,9 posto] i lipnja [-43,7], a u kolovozu je zabilježen međugodišnji porast broja noćenja domaćih turista od 16,3 posto.

Slika 14.
Godišnje stope promjene broja noćenja stranih i domaćih turista u lipnju, srpnju, kolovozu i rujnu 2020. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Turistički rezultati na razini županija u 2020. godini

Jadranska Hrvatska je i prema dolascima i prema noćenjima najznačajnija hrvatska turistička regija. Na prostoru sedam obalnih županija 2020. godine ostvareno je 95,8 posto svih noćenja i 88,6 posto svih dolazaka turista u Hrvatskoj. Čak 66,6 posto svih noćenja turista u 2020. godini ostvareno je u tri županije, Istarskoj [11,4 milijuna noćenja], Splitsko-dalmatinskoj [7,9 milijuna noćenja] i Primorsko-goranskoj [7,8 milijuna noćenja].

Tablica 4.
Broj noćenja turista
po županijama, 2019. i
2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Županija	Noćenja		
	2019.	2020.	Indeks promjene 2020. 2019.
Istarska	26.388.645	11.452.784	43,4
Splitsko-dalmatinska	17.966.287	7.879.561	43,9
Primorsko-goranska	15.314.671	7.824.289	51,1
Zadarska	9.868.704	5.474.422	55,5
Šibensko-kninska	5.549.445	2.709.092	48,8
Dubrovačko-neretvanska	8.333.783	2.407.399	28,9
Ličko-senjska	2.856.171	1.330.923	46,6
Grad Zagreb	2.638.962	780.077	29,6
Krapinsko-zagorska	386.985	200.684	51,9
Karlovačka	626.231	179.963	28,7
Osječko-baranjska	217.692	97.350	44,7
Međimurska	196.922	95.673	48,6
Varaždinska	184.409	85.036	46,1
Zagrebačka	225.561	82.323	36,5
Vukovarsko-srijemska	134.308	47.335	35,2
Sisačko-moslavačka	95.372	35.173	36,9
Bjelovarsko-bilogorska	77.513	34.624	44,7
Brodsko-posavska	60.030	24.390	40,6
Požeško-slavonska	41.486	21.399	51,6
Koprivničko-križevačka	35.010	17.856	51,0
Virovitičko-podravaska	44.744	14.102	31,5

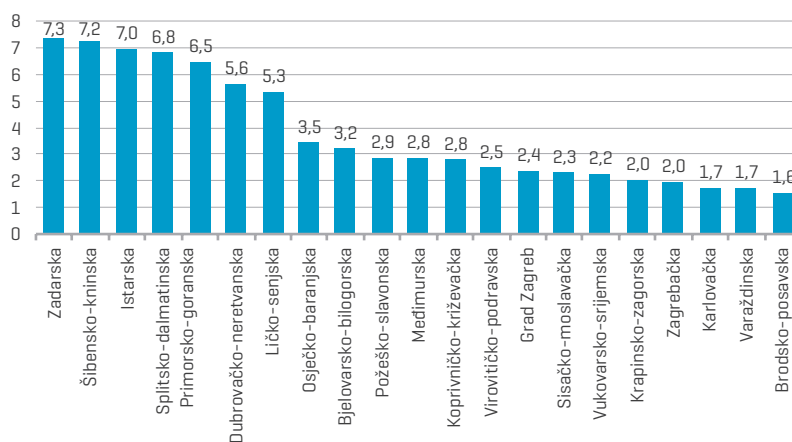
U 2020. godini sve županije ostvaruju manji broj noćenja turista nego godinu dana ranije. Gledano po županijama Jadranske Hrvatske na koje otpada najveći dio turističkog prometa, najblaži međugodišnji pad broja noćenja zabilježen je u Zadarskoj (-45,5 posto) i Primorsko-goranskoj županiji (-48,9 posto). Istovremeno, najsnažniji međugodišnji pad broja noćenja bilježi Dubrovačko-neretvanska županija (-71,1 posto), što je povezano s ovisnošću turističkih dolazaka o zračnom prometu. Među županijama kontinentalnog dijela zemlje najveći međugodišnji pad broja noćenja zabilježen u Gradu Zagrebu (-70,4 posto) i Karlovačkoj županiji (-71,3 posto). Najmanji pad zabilježen je u Krapinsko-zagorskoj (-48,1 posto) i Požeško-slavonskoj županiji (-48,4 posto).

Turisti se očekivano u prosjeku duže zadržavaju u turističkim odredištima obalnih županija (slike 15 i 16). U turističkim destinacijama Jadranske Hrvatske 2020. godine prosječni broj noćenja po dolasku turista iznosio je 6,3 noćenja, dok je u destinacijama Sjeverne Hrvatske iznosio znatno

manje, 2,9 noćenja. Slijede Panonska Hrvatska i Grad Zagreb s 2,3 noćenja po dolasku turista.

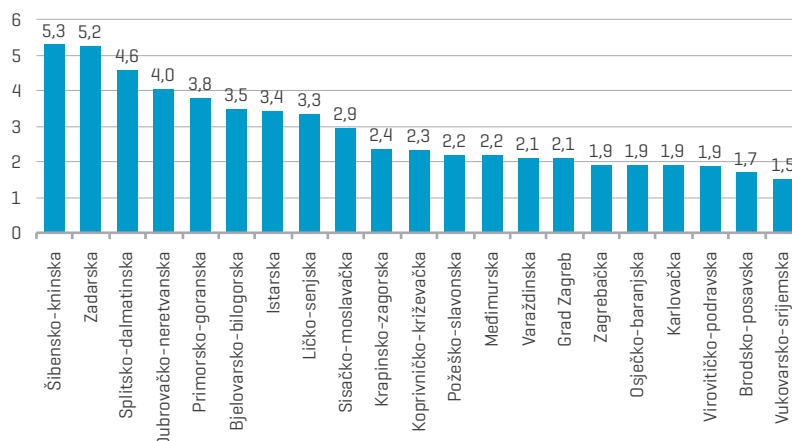
Slika 15.
Prosječni broj noćenja po dolasku stranih turista po županijama, 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 16.
Prosječni broj noćenja po dolasku domaćih turista po županijama, 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“**Najpopularnije turističke destinacije u Hrvatskoj u 2020. godini bile su Rovinj s 1,7 milijuna noćenja te Medulin i Poreč s 1,2 milijuna noćenja.**

Promotri li se prosječna dužina boravka turista prema rezidentnosti turista, za Jadransku Hrvatsku je karakteristično da se strani gosti u prosjeku zadržavaju značajno duže od domaćih (6,7 naspram 4,3 noćenja), dok je u turističkim destinacijama kontinentalnih regija ta razlika neznatna (2,2 naspram 2,1 noćenje). Gledano po županijama, najveća razlika između duljine boravka stranih i domaćih turista zabilježena je 2020. u turističkim odredištima Istarske županije u kojima se strani turisti u prosjeku zadržavaju dvostruko duže od domaćih turista te po dolasku bilježe 7 noćenja, dok domaći turisti u prosjeku ostvaruju 3,4 noćenja. Kao i prethodne dvije godine, strani turisti su se 2020. najduže zadržavali u Zadarskoj (7,3 noćenja) i Šibensko-kninskoj županiji (7,2 noćenja). Slično, domaći turisti su se u prosjeku najduže zadržavali u Šibensko-kninskoj (5,3 noćenja) i Zadarskoj županiji (5,2 noćenja). Među obalnim županijama je najmanji prosječan

broj noćenja po dolasku stranog turista ostvaren u Ličko-senjskoj [5,3 noćenja] i Primorsko-goranskoj županiji, dok se domaći turisti u prosjeku najkraće zadržavaju u Ličko-senjskoj [3,3 noćenja], Istarskoj [3,4 noćenja] te u Brodsko-posavskoj županiji [1,7 noćenja].

Gledano na razini pojedinačnih turističkih destinacija Jadranske Hrvatske, svega su tri obalne destinacije u 2020. godini zabilježile više od milijun noćenja turista [tablica 5]. Izuzev Dubrovnika s ostvarenih 775.954 noćenja, radi se o destinacijama koje su ostvarile najveći broj noćenja i 2019. godine. I ove su destinacije očekivano zabilježile značajan pad turističkog prometa. Tako je najsnažniji pad broj noćenja u odnosu na 2019. godinu zabilježen u Poreču [-62,1 posto], zatim u Rovinju [-54,9 posto], dok je Medulin zabilježio pad od 51,4 posto. Turisti su se u prosjeku najkraće zadržavali u Rovinju [6,1 noć], a najduže boravili u Medulinu [6,8 noći].

Između 500 tisuća i milijun noćenja turista 2020. godine ostvareno je u svega 21 turističkoj destinaciji [tablica 6]. Pritom predvodi Crikvenica s 971.081 noćenjem, a iza nje slijede Mali Lošinj [968.775 noćenja], Umag [894.108 noćenja] te Novalja s 885.656 noćenja. Sve te destinacije u prošloj godini bilježe međugodišnji pad broja noćenja. Najveći međugodišnji pad broja noćenja pritom su zabilježili Dubrovnik, -81,9 posto, Grad Zagreb, -70,4 posto te Split, -70,3 posto. Najmanji pad bilježe Omiš, -39 posto, Rab, -40,7 posto, te Crikvenica, -46,8 posto. Turisti su se u prosjeku najkraće zadržavali u Dubrovniku [3,5 noći], a najduže boravili u Tar-Vabrigi [8,3 noći].

Tablica 5.
Destinacije Jadranske Hrvatske sa zabilježenih više od milijun noćenja turista u 2020. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku.

	Dolasci	Noćenja	Indeks promjene noćenja 2020. 2019.	Prosječni broj noćenja po dolasku
Rovinj	288.540	1.747.362	45,11	6,1
Medulin	183.054	1.237.363	48,64	6,8
Poreč	189.215	1.208.852	37,91	6,4

Promatrajući turistički promet ostvaren na razini destinacija kontinentalnog dijela zemlje², očekivano najviše noćenja u 2020. godini bilježi Grad Zagreb – 780.077 [tablica 7]. Zatim slijedi Tuhelj s 78.820 noćenja te Rakovica s 75.195 noćenja. Od ukupno 336 lokalnih destinacija Kontinentalne Hrvatske, svega njih pet bilježi više od 50.000 noćenja, što čini 61,9 posto ostvarenih noćenja turista na području kontinentalnog dijela Hrvatske 2020. godine. Samo osam destinacija bilježi više od 19.000, a manje od 50.000 noćenja. U odnosu na 2019., u 2020. godini sve kontinentalne destinacije

² Destinacije koje su smještene na području dosadašnje NUTS2 regije Kontinentalne Hrvatske, odnosno na prostoru trenutno važećih NUTS2 regija Panonske Hrvatske, Sjeverne Hrvatske i Grada Zagreba.

ostvaruju pad noćenja, pri čemu je najsnažniji pad zabilježen u Rakovici [-75,3 posto], a najblaži u Tuhelju [-45,9 posto]. Turisti su se u prosjeku najkraće zadržavali u Vukovaru [1,4 noći], a najduže u Daruvaru [4,4 noći].

Tablica 6.
Destinacije sa zabilježenih više od 500.000 i manje od milijun noćenja turista u 2020. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku.

	Dolasci	Noćenja	Indeks promjene noćenja 2020. 2019.	Prosječni broj noćenja po dolasku
Crikvenica	166.487	971.081	53,2	5,8
Mali Lošinj	128.618	968.775	49,2	7,5
Umag	159.487	894.108	37,0	5,6
Novalja	125.687	885.656	52,8	7,0
Zadar	177.919	822.515	40,7	4,6
Split	201.860	811.912	29,7	4,0
Pula	145.655	783.844	37,9	5,4
Dubrovnik	219.683	775.954	18,1	3,5
Rab	95.069	759.606	59,3	8,0
Funtana	100.130	742.720	42,8	7,4
Tar-Vabriga	88.186	732.332	38,9	8,3
Krk	113.580	686.363	52,0	6,0
Vrsar	85.654	679.202	42,7	7,9
Makarska	102.260	634.815	40,8	6,2
Šibenik	107.427	618.388	37,7	5,8
Omiš	80.950	587.764	61,0	7,3
Vodice	86.982	550.920	44,0	6,3
Nin	68.578	533.971	46,5	7,8
Baška	86.855	512.447	51,4	5,9
Baška Voda	74.315	512.352	48,3	6,9

Slika 17 prikazuje strukturu turističke potražnje na razini prostornih cjelina Jadranske Hrvatske, Panonske Hrvatske, Sjeverne Hrvatske i Grada Zagreba u 2020. godini. Strani turisti prevladavaju u strukturi noćenja i dolazaka turista u Jadranskoj Hrvatskoj [88,1 posto ukupnog broja noćenja] i u Gradu Zagrebu [69,2 posto], dok se destinacije Panonske Hrvatske i Sjeverne Hrvatske (bez Grada Zagreba) u većoj mjeri oslanjaju na domaće turiste. Domaći turisti su tako u 2020. godini činili 54,8 posto ukupnog broja noćenja ostvarenog u Panonskoj Hrvatskoj te 58,2 posto noćenja ostvarenih u Sjevernoj Hrvatskoj.

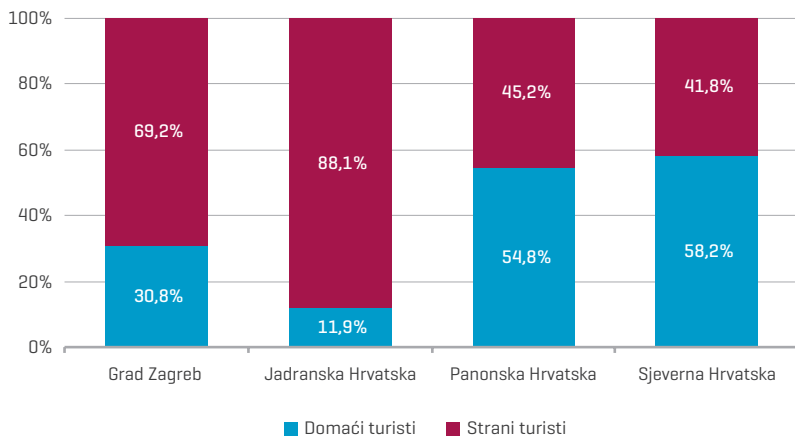
Tablica 7.
Destinacije kontinentalnog dijela zemlje sa zabilježenih više od 19.000 noćenja turista u 2020. godini

Izvor: Sistematizacija i izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	Dolasci	Noćenja	Indeks promjene noćenja 2020. 2019.	Prosječni broj noćenja po dolasku
Grad Zagreb	342.472	780.077	29,6	2,3
Tuhelj	32.423	78.820	54,1	2,4
Rakovica	44.423	75.195	24,7	1,7
Sveti Martin na Muri	27.800	72.349	49,2	2,6
Osijek	26.871	56.134	43,6	2,1
Stubičke Toplice	12.955	39.160	51,4	3,0
Varaždin	17.132	31.605	40,6	1,8
Krapinske Toplice	10.792	27.665	52,3	2,6
Daruvar	5.581	24.791	47,0	4,4
Karlovac	13.921	24.127	34,4	1,7
Velika Gorica	12.827	21.433	32,7	1,7
Vukovar	15.123	21.191	30,5	1,4
Donja Stubica	9.427	19.128	51,3	2,0
Ukupno	571.747	1.271.675	32,9	2,2
Ukupno (bez Grada Zagreba)	229.275	491.598	40	2,1

Slika 17.
Noćenja turista, Grad Zagreb, Jadranska Hrvatska, Panonska Hrvatska i Sjeverna Hrvatska, 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Glavna emitivna tržišta stranih posjetitelja prema državi podrijetla u 2020. godini

Tablica 8 prikazuje najveća emitivna tržišta hrvatskog turizma u 2020. godini. Turisti iz glavnih emitivnih tržišta 2020. godine ostvaruju nešto više od 80 posto ukupnog broja noćenja stranih turista u 2019. godini. Pritom predvode njemački turisti s ostvarenih 11,7 milijuna noćenja, što čini 33,2 posto ukupno ostvarenih noćenja stranih turista u Hrvatskoj. Drugo

MEĐU GLAVNIM EMITIVNIM TRŽIŠTIMA HRVATSKOG TURIZMA NAJMANJI MEĐUGODIŠNJI PAD BROJA NOĆENJA U 2020. GODINI IMALI SU GOSTI IZ POLJSKE U VISINI OD 35,7 POSTO.

“ Najviše dolazaka i noćenja u 2020. ostvarili su turisti iz Njemačke, 33,2 posto.

najveće emitivno tržište 2020. čine slovenski državljani koji su ostvarili 4,7 milijuna noćenja, odnosno 13,4 posto ukupnog broja noćenja stranih turista u Hrvatskoj. S udjelom od 12,3 posto treće po veličini emitivno tržište je tržište Poljske, nakon kojeg slijedi tržište Austrije s udjelom od 5,9 posto. Talijanski turisti istovremeno su ostvarili značajnih 3,5 posto, a turisti iz Mađarske 3,3 posto ukupnog broja noćenja stranih gostiju u Hrvatskoj. Međugodišnji pad broja noćenja zabilježen je na svim glavnim emitivnim tržištima, pri čemu najmanji pad bilježe gosti iz Poljske [-35,7 posto] te zatim gosti iz Slovenije [-37 posto] i Njemačke [-41,1 posto].

Slika 18 prikazuje usporedbu strukture noćenja stranih i domaćih turista prema vrsti smještajnog objekta u 2020. godini. Smještajni objekti razvrstani su sukladno NKD-u 2007. u četiri skupine unutar odjeljka 55 “Smještaj”: skupina 55.1 “Hoteli i sličan smještaj”, skupina 55.2 “Odmarališta i slični objekti za kraći odmor”, skupina 55.3 “Kampovi i prostori za kampiranje” te skupina 55.9 “Ostali smještaj”. Najviše noćenja stranih turista 2020. godine, 21,4 milijuna, ostvareno je u odmaralištima i sličnim objektima [60,5 posto ukupno ostvarenih noćenja]. Zatim slijede kampovi i prostori za kampiranje s ostvarenih 18,7 milijuna noćenja, odnosno 24,4 posto. Najmanji dio ukupnog broja noćenja stranih turista prošle godine ostvaren u hotelima i sličnom smještaju, 15,3 milijuna, odnosno 15,1 posto ukupnog broja noćenja stranih turista prošle godine. Usporedi li se ova struktura sa strukturom noćenja domaćih turista, najveća razlika uočava se kod hotela i sličnog smještaja te kod kampova i prostora za kampiranje. U hotelima i sličnom smještaju domaći su turisti prošle godine ostvarili 30,5 posto noćenja, što je dvostruko veći udio od udjela stranih turista od 15,1 posto. Istovremeno u kampovima i prostorima za kampiranje ostvareno je svega 9,4 posto ukupnog broja noćenja domaćih turista, što je značajno ispod udjela u strukturi noćenja stranih turista koji je iznosio već spomenutih 24,4 posto. Općenito se može primijetiti kako je u odnosu na 2019. godinu prošle godine došlo do snažnog pada broja ukupnog noćenja i domaćih i stranih turista u svim smještajnim objektima, pri čemu je najsnažniji pad zabilježen kod hotela i sličnog smještaja, za 73 posto. Zatim slijede kampovi i prostori za kampiranje sa međugodišnjim padom noćenja od

52,3 posto te odmarališta i slični objekti s padom broja noćenja od 46,6 posto. Do ovakvih je kretanja došlo zbog činjenice da je uslijed poduzetih protupandemijskih mjera dio hotela bio zatvorena, ali i da je iz razloga zdravstvene sigurnosti prednost dana privatnom smještaju.

Tablica 8.
Glavna emitivna tržišta stranih posjetitelja prema državi podrijetla u 2020. godini

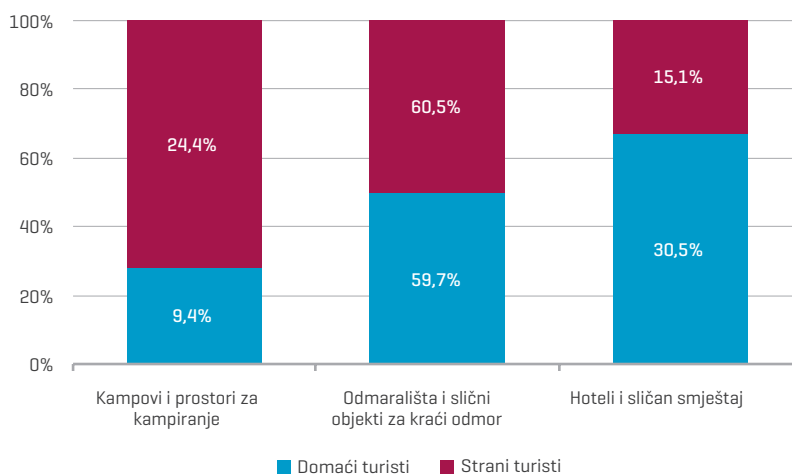
Izvor: Državni zavod za statistiku.

	2019.	2020.	Indeks 2020. 2019.	Broj noćenja po dolasku	
				2019.	2020.
Njemačka	19.944.549	11.739.390	58,9	6,9	7,9
Slovenija	7.503.053	4.727.223	63,0	5,3	6,1
Poljska	5.860.815	4.353.828	74,3	6,3	6,8
Češka	4.985.029	3.212.204	64,4	6,7	6,7
Austrija	7.056.926	2.097.557	29,7	5,1	5,9
Italija	5.141.064	1.231.506	24,0	4,4	5,4
Mađarska	3.043.319	1.167.009	38,3	4,9	5,5
Ukupno	53.534.755	28.528.717	53,3	5,8	6,8
% od ukupnog broja noćenja stranih turista	63,6%	80,6%			

Slika 18.
Struktura noćenja stranih i domaćih turista prema vrsti smještajnih objekata u 2020. godini

Napomena: ostatak do 100 posto odnosi se na "Ostali smještaj".

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Značaj turizma u gospodarstvu Republike Hrvatske

“ Poduzeća turističkog sektora čine više od petine (23,5 posto) ukupnog broja poduzeća u Hrvatskoj 2019. godine i na njih otpada 15,3 posto ukupne zaposlenosti poduzetničkog sektora.

— Za procjenu doprinosa turističkog sektora broju poduzeća i ukupnoj zaposlenosti hrvatskog gospodarstva korištena je metodologija Eurostata. Prema toj je metodologiji sektor turizma sastavljen od pet djelatnosti: djelatnosti prijevoza, djelatnosti pružanja smještaja, djelatnosti pripreme i posluživanja hrane i pića, djelatnosti iznajmljivanja i zakupa motornih vozila te djelatnosti putničkih agencija. Obuhvat djelatnosti temelji se na Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD 2007) i to na razini odjeljaka, skupina i razreda (4 znamenke). Djelatnost prijevoza obuhvaća sljedeće razrede: 4910 - Željeznički prijevoz putnika, međugradski, 4932 - Taksi služba, 4939 - Ostali kopneni prijevoz putnika, d. n., 5010 - Pomorski i obalni prijevoz putnika, 5030 - Prijevoz putnika unutrašnjim vodenim putovima te 5110 - Zračni prijevoz putnika. U djelatnost pružanja smještaja ulaze razredi iz područja H, odjeljka 55 (Smještaj): 5510 - Hoteli i sličan smještaj, 5520 - Odmarališta i slični objekti za kraći odmor i 5530 - Kampovi i prostori za kampiranje. Djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića obuhvaća razred 5610 - Djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane i razred 5630 - Djelatnosti pripreme i usluživanja pića. Djelatnost iznajmljivanja i zakupa motornih vozila sačinjava razred 7721 - Iznajmljivanje i davanje u zakup (*leasing*) opreme za rekreaciju i sport, skupine djelatnosti i skupina N771 - Iznajmljivanje i davanje u zakup (*leasing*) motornih vozila. Djelatnost putničkih agencija obuhvaća cijeli odjeljak 79 - Putničke agencije, organizatori putovanja (turoperator) i ostale rezervacijske usluge te djelatnosti povezane s njima.

Posljednji podaci o broju zaposlenih i broju poduzeća na ovoj razini NKD-a dostupni su za 2019. godinu iz baze podataka Državnog zavoda za statistiku Strukturne poslovne statistike³. U Hrvatskoj je u turizmu 2019. godine bilo aktivno 32.131 poduzeće koje je zapošljavalo 148.196 radnika, što u prosjeku iznosi 4,6 zaposlenih po poduzeću. Poduzeća turističkog sektora čine više od petine (23,5 posto) ukupnog broja poduzeća u Hrvatskoj 2019. godine i na njih otpada 15,3 posto ukupne zaposlenosti poduzetničkog sektora.

3 Strukturne poslovne statistike (SPS) osiguravaju informacije o prihodima i rashodima, zaposlenosti, produktivnosti, nacionalnoj i regionalnoj specijalizaciji, veličini poduzeća, investicijama, itd. Podaci su prikazani prema područjima i odjeljcima Nacionalne klasifikacije djelatnosti 2007. (NKD 2007.). Obuhvaćena su aktivna poduzeća - pravne i fizičke osobe - koja su, prema glavnoj djelatnosti, svrstana u područja B do N, te u odjeljak 95 područja S NKD-a 2007.

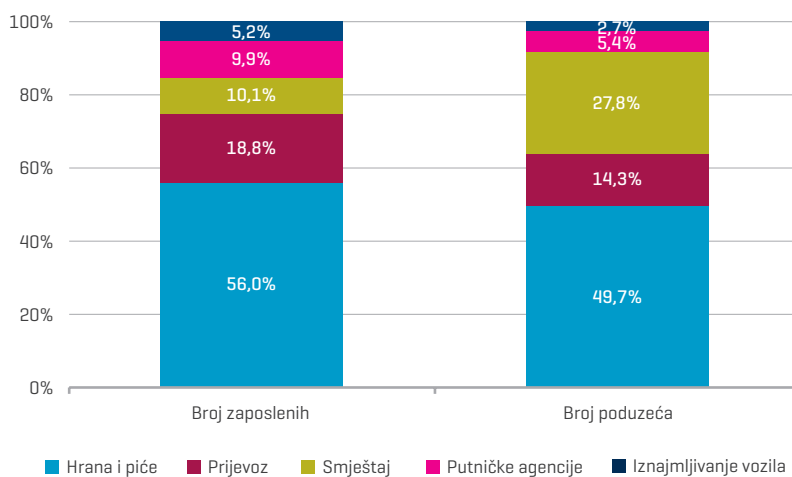
Poduzeća u turističkom sektoru u prosjeku imaju manji broj zaposlenih (4,6 zaposlena) od hrvatskog gospodarstva (7,2 zaposlena). Promotri li se vrijednost ovog pokazatelja po pojedinim turističkim djelatnostima, vidljivo je da se kao izrazito radno intenzivna djelatnost ističe djelatnost pružanja smještaja s 12,7 zaposlenih po poduzeću. U ostalim se djelatnostima prosječan broj zaposlenih po poduzeću kretao u rasponu od 2,4 zaposlena po poduzeću u djelatnosti posluživanja hrane i pića do 3,5 zaposlenih u djelatnosti prijevoza.

Analiza strukture broja poslovnih subjekata po turističkim djelatnostima pokazuje kako više od polovice poduzeća, njih 17.985, čine poduzeća koja obavljaju djelatnost posluživanja hrane i pića, zatim slijede poduzeća registrirana u djelatnosti prijevoza (6.052 ili 18,8 posto) i poduzeća koja obavljaju djelatnost pružanja smještaja (3.246 ili 10,1 posto) (slika 19). Djelatnost iznajmljivanja vozila bilježi najmanji broj poslovnih subjekata, 1.669 (5,2 posto), dok putničke agencije čine 9,9 posto ukupnog broja poduzeća turističkog sektora u Hrvatskoj.

Struktura zaposlenosti po djelatnostima prikazuje u kojoj mjeri pojedine djelatnosti pridonose ukupnoj zaposlenosti sektora turizam (slika 19). Turističke djelatnosti s većim udjelom u ukupnom broju poduzeća ujedno su i djelatnosti s većim doprinosom zaposlenosti: djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića (49,7 posto), djelatnost pružanja smještaja (27,8 posto), prijevoz (14,3 posto), putničke agencije (5,4 posto) i djelatnost iznajmljivanja vozila (2,7 posto).

Slika 19.
Struktura poduzeća i
struktura zaposlenosti
po djelatnostima sektora
turizam, 2019.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Dinamički gledano, turistički sektor tijekom razdoblja od 2015. do 2019. godine ostvaruje rast i u terminima broja poduzeća i u terminima broja zaposlenih. Tako je 2019. godine u turističkim djelatnostima bilo aktivno

8.331 poduzeće te zaposleno 29.830 radnika više nego 2015. (rast od 35 odnosno 25,2 posto). Gledano po djelatnostima, najveći porast broja poduzeća zabilježen je u djelatnosti prijevoza (za 214,6 posto), iza koje slijedi djelatnost iznajmljivanja vozila s rastom od 142,6 posto. U djelatnosti pružanja smještaja 2015. godine bilo je aktivno 2.390 poduzeća, da bi pet godina kasnije taj broj iznosio 3.246 poduzeća. Nadalje, od 2015. do 2019. godine broj putničkih agencija povećao se za 68,3 posto, a najmanji porast broja poduzeća od 6,4 posto bilježi djelatnost posluživanja hrane i pića. Snažnom porastu broja poduzeća u djelatnosti prijevoza najviše je pridonio rast poduzeća u djelatnosti taksi službe do kojeg je došlo u 2019. godini. Dok je godinu dana ranije djelatnost taksi službe brojala 1.073 poduzeća, 2019. godine u toj djelatnosti bilo je aktivno 3.797 poduzeća, što čini rast od 253,9 posto.

Tablica 9.
Broj poduzeća aktivnih u sektoru turizma prema turističkim djelatnostima, od 2015. do 2019. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Indeks promjene 2019. 2015.
Prijevoz	1.924	1.918	2.134	2.636	6.052	314,6
Smještaj	2.390	2.691	2.839	3.047	3.246	135,8
Hrana	16.909	16.690	16.493	16.925	17.985	106,4
Iznajmljivanje vozila	688	808	1.043	1.092	1.669	242,6
Putničke agencije	1.889	1.955	2.074	2.158	3.179	168,3
Ukupno	23.800	24.062	24.583	26.522	32.131	135,0
Kao % sektora usluga	33,8	33,4	33,0	32,9	31,2	229,6

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 10.
Broj zaposlenih u sektoru turizma prema turističkim djelatnostima, od 2015. do 2019. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Indeks promjene 2019. 2015.
Prijevoz	15.351	15.273	15.563	15.918	21.256	138,5
Smještaj	31.479	32.519	35.930	38.477	41.197	130,9
Hrana	63.337	65.842	67.647	63.989	73.711	116,4
Iznajmljivanje vozila	1.541	1.896	2.485	1.008	3.999	259,5
Putničke agencije	6.658	6.415	6.799	6.921	8.033	120,7
Ukupno	118.366	121.945	128.424	126.313	148.196	125,2
Kao % sektora usluga	33,2	33,6	33,7	32,8	34,4	

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Istovremeno, najveće povećanje zaposlenosti zabilježeno je u djelatnosti iznajmljivanja i zakupa vozila. Ova je djelatnost 2019. zapošljavala čak 2,6 puta više radnika nego pet godina ranije. Zatim slijede djelatnost prijevoza s kumulativnim rastom broja zaposlenih od 38,5 posto i djelatnost pružanja smještaja s rastom zaposlenosti od 30,9 posto.

S obzirom na to da na zaposlene osobe u djelatnostima smještaja i pripreme i usluživanja hrane otpada 80,2 posto ukupne zaposlenosti turističkog sektora, analiza kretanja prosječnih mjesečnih bruto plaća prikazana je na razini te dvije djelatnosti.

Tablica 11.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića, 2016. – 2020.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.752	8.055	8.448	8.766	9.216
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	6.339	6.685	6.902	7.149	6.891
RH = 100	81,8	83,0	81,7	81,6	74,8
I55 – Smještaj	7.440	7.661	7.951	8.193	8.070
I = 100	117,4	114,6	115,2	114,6	117,1
RH = 100	96,0	95,1	94,1	93,5	87,6
I56 – Djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića	4.816	5.126	5.387	5.641	5.737
I = 100	76,0	76,7	78,0	78,9	83,3
RH = 100	62,1	63,6	63,8	64,4	62,3

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom isplaćena u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića u 2020. godini iznosila je 6.891 kunu te je bila za 25,2 posto niža od prosjeka hrvatskog gospodarstva (tablica 11). Promotri li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća po zaposlenom tijekom razdoblja od 2016. do 2020. godine, može se uočiti kontinuirani rast bruto plaća na razini cjelokupnog gospodarstva, dok prosječne mjesečne bruto plaće po zaposlenom u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića nakon tri godine uzastopnog rasta, u 2020. godini bilježe međugodišnji pad. Premda je u odnosu na 2016. godinu prosječna bruto plaća isplaćena u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića u 2020. godini bila nominalno veća za 8,7 posto, u usporedbi s prosjekom 2019. godine ona bilježi nominalni pad od 3,6 posto. Promotri li se prosječne mjesečne bruto plaće odvojeno za djelatnost pružanja smještaja i djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića (ugostiteljstvo), vidljivo je da su se plaće isplaćene u djelatnosti smještaja od 2016. do 2019. godine kretale na razini iznad prosjeka sektora, dok su se plaće isplaćene u djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića kretale u rasponu od 76 do 83,3 posto prosjeka te dvije djelatnosti zajedno. Tijekom

“Turizam je 2020. godine ostvario devizne prihode u visini od 4,8 milijardi eura, što je bilo na razini od 45,7 posto deviznih prihoda ostvarenih u pretpandemijskoj 2019. godini.

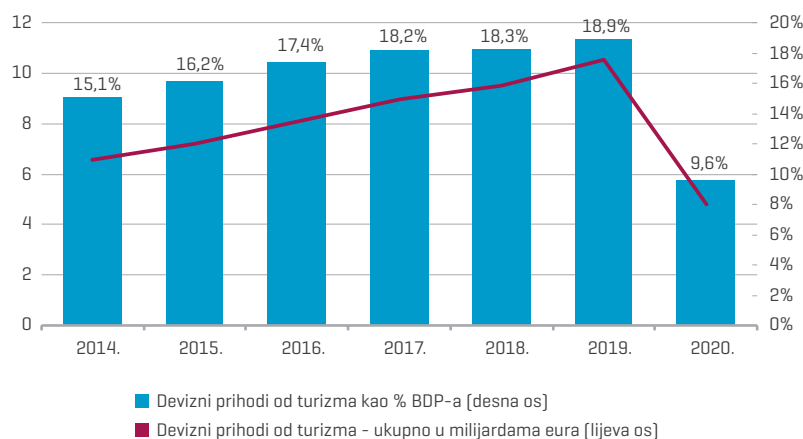
razdoblja od 2016. do 2020. godine prosječne mjesečne bruto plaće po zaposlenom isplaćene u djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića ostvaruju kontinuirani nominalni rast. Nasuprot tome, u djelatnosti pružanja smještaja je, nakon tri godine uzastopnog rasta prosječnih mjesečnih bruto plaća po zaposlenom, u 2020. godini uslijedio njihov međugodišnji nominalni pad, u visini od 1,5 posto.

Hrvatski turizam je u 2020. godini ostvario devizne prihode u visini od 4,8 milijardi eura, stvarajući tako gotovo desetinu bruto domaćeg proizvoda [9,6 posto]⁴ [slika 20]. U usporedbi s 2019. godinom, kada je od turizma ostvareno 10,5 milijardi eura deviznih prihoda, devizni prihodi od stranih turista su se 2020. godine smanjili za 54,3 posto.

Slika 20.
Devizni prihodi od turizma u Hrvatskoj, 2014. – 2020.

Napomena: * Udio deviznih prihoda u BDP-u za 2020. godinu procijenjen je na temelju podataka Eurostata.

Izvori: Hrvatska narodna banka i Eurostat.

Usljed snažnog pada deviznih prihoda od turizma u 2020. godini, smanjio se i udio turističkog sektora u ukupnom izvozu roba i usluga hrvatskog gospodarstva. Prema preliminarnim podacima Hrvatske narodne banke (HNB-a), turistički sektor s deviznim prihodima u visini od 4,8 milijardi eura u 2020. godini čini 22,8 posto ukupnog hrvatskog izvoza, dok je 2019. godine taj udio bio znatno veći i iznosio 37,3 posto.

⁴ Procjena na temelju podataka Eurostata.

— Najveća trgovačka društva

— Prema podacima Poslovne Hrvatske, u 2020. godini su u djelatnosti 55.10 “Hoteli i sličan smještaj” bila aktivna 1.404 poslovna subjekta⁵ koja su ostvarila ukupne prihode od 7,2 milijarde kuna. Za usporedbu, godinu dana ranije je 1.345 aktivnih poslovnih subjekata ove djelatnosti ostvarilo znatno veću razinu ukupnih prihoda, od 17,5 milijardi kuna. S obzirom na veličinu⁶ poslovnih subjekata u 2020. godini bilo je 1.053 mikro, 257 malih, 74 srednje velikih i 20 velikih poduzeća. Analiza financijskih pokazatelja deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti “Hoteli i sličan smještaj” ukazuje na negativna kretanja sektora tijekom 2020. godine [tablica 12]. Osnovna obilježja poslovanja promatrane grupe turističkih poduzeća su smanjenje prihoda i zaposlenosti te poslovanje s gubitkom. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2020. godini iznosili su 2,9 milijardi kuna i bili manji za 58,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih smanjen je s ukupno 12.422 u 2019. na 8.953 u 2020. godini [pad od 27,9 posto]. Dok je deset vodećih hotelskih poduzeća u 2019. godini kumulativno poslovalo s dobiti od 1,1 milijarde kuna, u 2020. godini je ostvaren gubitak u visini od 1,2 milijarde kuna [pad 65,3 posto]. Među deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti hoteli i slični smještaj, svega su dva društva 2020. godinu zaključila s pozitivnim poslovnim rezultatom, društvo HUP-Zagreb d.d. s bruto dobiti od 24,8 milijuna kuna i Liburnia Riviera hoteli d. d. s bruto dobiti od 13,2 milijuna kuna. Najveći gubitak ostvarila su društva Valamar Riviera d.d. i Jadranka turizam d.o.o. u visini od 413,5 i 248,8 milijuna kuna. Snažniji pad prihoda od pada zaposlenosti doveo je do smanjenja proizvodnosti rada na razini grupe deset vodećih društava ovog sektora s 551 tisuće kuna u 2019. na 318,5 tisuća kuna u 2020. godini. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti za deset vodećih turističkih poduzeća u 2020. godini iznosila je 0,57, što u odnosu na 2019. godinu predstavlja pogoršanje od 17,3 posto. Prilikom tumačenja koeficijenta tekuće likvidnosti valja napomenuti kako su u

⁵ Obuhvat se odnosi samo na subjekte koji predaju godišnja financijska izvješća.

⁶ Prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15), poduzetnici se ovisno o pokazateljima (ukupna aktiva, prihodi i prosječni broj radnika) razvrstavaju u četiri kategorije: mikro, mali, srednji i veliki poduzetnici. Mikro poduzetnici su subjekti s aktivom do 2,6 milijuna kuna, prihodima do 5,2 milijuna kuna i s godišnjim prosjekom od 10 zaposlenih. Mali poduzetnici su oni koji ne ulaze u kategoriju mikro poduzetnika i aktiva im iznosi do 30 milijuna kuna, prihodi do 60 milijuna kuna te u prosjeku godišnje zapošljavaju 50 zaposlenih. Srednji poduzetnici su oni koji ne ulaze u prve dvije kategorije i aktiva im iznosi do 150 milijuna kuna, prihodi do 300 milijuna kuna, a prosječan broj radnika tijekom poslovne godine je 250. Veliki poduzetnici prelaze pokazatelje za srednje poduzetnike u 2 od 3 kriterija.

U 2020. GODINI JE DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA DJELATNOSTI "HOTELI I SLIČAN SMJEŠTAJ" OSTVARILO UKUPNE PRIHODE OD 2,9 MILIJARDI KUNA, ŠTO U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU ČINI PAD OD 58,3 POSTO.

djelatnostima poput turizma niže vrijednosti likvidnosti (uz preduvjet da su ostali pokazatelji poslovanja pozitivni) često povezane sa znatno kraćim rokovima plaćanja dobavljačima (30 do 60 dana) u usporedbi s rokovima za naplatu potraživanja. Koeffcijent zaduženosti u 2020. godini iznosio je 0,41, što je za 15,4 posto iznad razine od 0,36 iz 2019. Zanimljiv je podatak da deset vodećih trgovačkih društava u 2020. godini ostvaruje čak 60,3 posto ukupnih prihoda u djelatnosti "Hoteli i sličan smještaj".

Tablica 12.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja deset vodećih trgovačkih društava u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u 2019. i 2020. godini

Napomene: Bruto marža = bruto dobit/ukupni prihod*100; koeffcijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; koeffcijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; produktivnost = ukupan prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2019.	2020.	2020./2019.
Ukupni prihod (u milijunima kuna)	6.844,3	2.851,1	41,7
Dobit prije oporezivanja (u milijunima kuna)	1.077,6	-1.217,9	34,7
Broj zaposlenih	12.422,0	8.953,0	72,1
Bruto marža (u %)	635,2	-234,1	-36,9
Proizvodnost rada (prihod u tisućama kuna po zaposlenom)	551,0	318,5	57,8
Koeffcijent obrtaja ukupne imovine	0,33	0,13	40,7
Koeffcijent tekuće likvidnosti	0,69	0,57	82,7
Koeffcijent ukupne zaduženosti	0,36	0,41	115,4

U tablici 13 prikazani su ključni pokazatelji poslovanja deset vodećih poduzeća iz hrvatskog turističkog sektora. Mjereno ukupnim prihodima, unutar deset vodećih društava turističkog sektora u 2020. godini nalaze se redom Maistra d.d. (s 598,9 milijuna kuna prihoda), Valamar Riviera d.d., zatim dva društva Plava laguna d.d., društvo Arena Hospitality Group d.d., Sunce hoteli d.d., Jadranka turizam d.o.o., HUP-Zagreb d.d. Jadranski luksuzni hoteli d.d., Turisthotel d.d. i Liburnia Riviera Hoteli d.d.

U odnosu na prethodnu godinu, povećanje prihoda od 4,6 posto u 2020. godini ostvarilo je svega jedno društvo, Sunce hoteli d.o.o. . Preostalih devet društava bilježi pad ukupnih prihoda, pri čemu najveći pad bilježe

društva Valamar Riviera d.d. [-71,5 posto] i Jadranski luksuzni hoteli d.d. [-71,4 posto]. U ostalim se društvima međugodišnji pad prihoda kretao u rasponu od -66,1 posto [Liburnia Riviera hoteli d.d.] do -38,9 posto [Jadranka turizam d.o.o.]. Slična kretanja zabilježena su i kada je riječ o broju zaposlenih. Porast broja zaposlenih u odnosu na 2019. godinu zabilježen je jedino u društvu Sunce hoteli d.o.o., s 103 zaposlene osobe u 2019. na 800 zaposlenih u 2020. godini. U preostalih devet vodećih hotelskih društava zaposlenost je smanjena. Najveći pad broja zaposlenih pritom bilježe društva Liburnia Riviera Hoteli d.d. [-46,4 posto] i Turisthotel d.d. [-45,8 posto].

Tablica 13.

Odabrani pokazatelji najvećih trgovačkih društava prema prihodima u 2020. godini

	Ukupni prihod (u mil. kuna)	Bruto dobit (u mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]	Produktivnost (u tis. kuna)
Maistra d. d.	598,9	-148,7	0,42	0,2	-24,8	469,7
Valamar Riviera d.d.	591,8	-413,5	0,57	0,2	-69,9	226,6
Plava Laguna d. d.	483,9	-133,7	0,32	1,8	-27,6	365,5
Arena Hospitality Group d.d.	208,5	-108,3	0,26	4,4	-51,9	335,8
Sunce hoteli d.d.	184,3	-84,7	0,43	0,3	-46,0	230,4
Jadranka Turizam d.o.o.	183,3	-248,8	0,43	0,5	-135,8	400,1
HUP-Zagreb d.d.	177,7	24,8	0,18	2,3	14,0	339,8
Jadranski luksuzni hoteli d.d.	156,6	-115,3	0,42	0,6	-73,6	226,6
Turisthotel d.d.	155,2	-2,9	0,31	15,7	-1,9	510,5
Liburnia Riviera hoteli d. d.	110,9	13,3	0,33	0,2	12,0	320,6

Napomene: Bruto marža = bruto dobit/ukupan prihod*100; koeficijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; koeficijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; produktivnost = ukupan prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

“**Najveće prihode u 2020. godini ostvarila su društva Maistra d.d. (598,9 milijuna kuna) i Valamar Riviera d.d. (591,8 milijuna kuna).**

Od deset najvećih trgovačkih društava u sektoru turizma u stopostotnom privatnom vlasništvu nalaze se Maistra d.d. (100 posto domaći kapital), Plava laguna d.d. (85 posto strani kapital), Jadranski luksuzni hoteli d.d. (69 posto domaći kapital), HUP-Zagreb d.d. (100 posto domaći kapital), Sunce hoteli d.d. (100 posto domaći kapital), Jadranka turizam d.o.o. (100 posto domaći kapital), Turisthotel d.d. (100 posto domaći kapital). U mješovitom vlasništvu nalaze se Valamar Riviera d.d. (preko 50 posto privatno vlasništvo, 48 posto strani kapital), društvo Arena Hospitality Group d.d. (preko 50 posto privatno vlasništvo, 99 posto domaći kapital) i Liburnia Riviera hoteli d. d. (preko 50 posto privatno vlasništvo, 71 posto strani kapital).

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Indeks CROBExturist je u 2020. godini ostvario međugodišnji rast od 0,61 posto, a u razdoblju od siječnja do lipnja 2021. godine od 4,2 posto.

Na Zagrebačku burzu⁷ uvrštena su dvadeset i dva dionička društava iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Od vodećih deset društava iz hotelske djelatnosti na Zagrebačku burzu uvršteno je njih sedam: Arena Hospitality Group d.d., Liburnia Riviera Hoteli d.d., Maistra d.d., Plava laguna d.d., Valamar Riviera d.d., Sunce Hoteli d.d. i Turisthotel d.d.

U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se dva trgovačka društva iz turističkog sektora, društvo Arena Hospitality Group d.d. i društvo Valamar Riviera d.d., s težinom u indeksu od 6,16 posto i 10,65 posto.

Kako bi se olakšalo praćenje tržišnih trendova i donošenje investicijskih odluka, od 22. veljače 2013. godine na Zagrebačku burzu uvedeni su i sektorski indeksi koji su uobičajeni na velikim svjetskim burzama. Jedan od takvih indeksa je i CROBExturist kojim se prate prinosi i rizici u sektoru turizma. Radi se o cjenovnom indeksu, a uvjet za uvrštenje u indeks je najmanje 60 posto dana trgovanja, *free float* tržišna kapitalizacija veća od 10 milijuna kuna, dok je broj sastavnica neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]⁸. Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000. U sastavu ovog indeksa trenutno se nalaze dionice društava Arena Hospitality Group d.d., Maistre d.d. i Valamar Riviere d.d. Indeks CROBExturist u 2020. godini ostvario je rast od 0,61 posto u odnosu na prethodnu godinu. Premda je dionica Valamar Riviere d.d. u 2020. godini bila druga po redu najtrgovanija dionica na Zagrebačkoj burzi, ostvarila je međugodišnji pad prometa od 24,1 posto. U istom je razdoblju dionica Arena Hospitality Group d.d. zauzela deseto mjesto prema broju transakcija. Prema podacima trgovanja na Zagrebačkoj burzi, od siječnja do lipnja 2021. godine indeks CROBExturist zabilježio je međugodišnji rast od 4,2 posto, a najviše se trgovalo dionicom Valamar Riviere d.d. Istovremeno, dionica Arena Hospitality Group d.d. zauzela je odlično osmo mjesto prema učestalosti trgovanja.

⁷ Informacije preuzete sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>

⁸ Prema Odluci o indeksu CROBEXplus® i sektorskim indeksima od 20. siječnja 2020. godine. Preuzeto s: https://zse.hr/UserDocsImages/index_documents/CROBEXplus_20200120153441-2020-CROBEXplus-Odluka.pdf

Svjetski turizam u 2021. godini

— Prema podacima Svjetske turističke organizacije (UNWTO) tijekom prvih sedam mjeseci 2021. broj međunarodnih dolazaka turista (posjetitelji s barem jednim noćenjem) zabilježio je pad od 40 posto u odnosu na isto razdoblje 2020. godine, dok je u odnosu na prvih sedam mjeseci 2019. godine bio manji za 80 posto.

Nakon slabog početka godine, tijekom lipnja i srpnja 2021. uslijedio je blagi oporavak, potaknut ponovnim otvaranjem mnogih destinacija za međunarodna putovanja, prije svega u Europi te Sjevernoj, Srednjoj i Južnoj Americi. Popuštanje mjera ograničenja putovanja, zajedno sa činjenicom da se dio populacije cijepio protiv bolesti COVID-19, imalo je pozitivan učinak na porast povjerenja potrošača i postupni oporavak sigurne mobilnosti u Europi i ostalim dijelovima svijeta.

Najbolje rezultate tijekom lipnja i srpnja ove godine ostvarile su otočne destinacije na Karibima, u Africi i Aziji te na Pacifiku, zajedno s nekoliko manjih europskih destinacija. Broj međunarodnih dolazaka u tim se destinacijama približio razini iz 2019. godine ili ju je čak premašio. Gledano po pojedinim zemljama, u odnosu na isto razdoblje 2019. najbolje rezultate tijekom lipnja i srpnja ove godine ostvarile su Albanija (- 2 posto), karipski otoci Sveti Martin (-4 posto), Aruba (-9 posto), Dominikanska Republika (-13 posto), Antigva i Barbuda (-14 posto), Curaçao (-22 posto), zatim Andora (-16 posto), Crna Gora (-33 posto), Maldivi (-36 posto) te Sejšeli (-39 posto).

Među većim svjetskim turističkim tržištima, u odnosu na isto razdoblje 2019., najbolje rezultate od lipnja do srpnja ove godine zabilježile su Francuska i Sjedinjene Američke Države, s međugodišnjim padom dolazaka stranih turista od 35 posto, odnosno 49 posto.

TIJEKOM PRVIH SEDAM MJESECI 2021. BROJ MEĐUNARODNIH DOLAZAKA TURISTA ZABILJEŽIO JE PAD OD 40 POSTO U ODNOSU NA ISTO RAZDOBLJE 2020. GODINE.

Tablica 14.
Međugodišnje stope promjene međunarodnih dolazaka turista u razdoblju od siječnja do srpnja 2021. godine (2019. = 100)

Napomena: * Podaci za 2021. godinu odnose se na prosjek od siječnja do srpnja.

Izvor: UNWTO (2021).

	2021.*	1. tromjesečje	2. tromjesečje	Lipanj 2021.	Srpanj 2021.
Svijet	-80,5%	-87%	-81,5%	-77,3%	-66,7%
Europa	-76,9%	-89,7%	-80,5%	-74,7%	-57,6%
Azija i Pacifik	-95,3%	-95,9%	-95%	-95,5%	-94,3%
Amerika	-65%	-75,4%	-63,3%	-60,4%	-60,3%
Afrika	-77,3%	-81,7%	-76,5%	-71,3%	-69,8%
Srednji istok	-82,5%	-82,3%	-83%	-81,3%	-81,5%

Svjetski turizam u 2020. godini

“Kao posljedica uvođenja mjera ograničenja putovanja i pada potražnje za turističkim putovanjima, turističke destinacije diljem svijeta zabilježile su milijardu međunarodnih dolazaka manje nego 2019. godine, što predstavlja pad od 72,6 posto.

Prema podacima UNWTO-a, svjetski turizam je u 2020. godini ostvario najlošije rezultate u povijesti mjerenja. Kao posljedica uvođenja mjera ograničenja putovanja i pada potražnje za turističkim putovanjima, turističke destinacije diljem svijeta zabilježile su milijardu međunarodnih dolazaka manje nego 2019. godine, što predstavlja pad od 72,6 posto. Usporedi li se taj pad s padom od 4 posto zabilježenim tijekom globalne ekonomske krize 2009. godine, razvidno je da se radi o najlošijoj turističkoj godini u povijesti. Prema procjenama UNWTO-a, pad međunarodnih putovanja uzorkovao je gubitak prihoda od izvoza u visini od 1,3 bilijuna američkih dolara. Kriza je ugrozila između 100 i 120 milijuna izravnih poslova u turizmu, od kojih su mnogi u malim i srednjim poduzećima. Zbog prirode pandemije koja se i dalje širi i nije u potpunosti suzbijena, mnoge zemlje ponovno uvode stroža ograničenja putovanja. To uključuje obvezno testiranje i karantene, a sve to utječe na nastavak međunarodnih putovanja. Istovremeno, primjena cjepiva protiv bolesti COVID-19, kao i COVID-potvrda, vraća povjerenje potrošača, doprinosi ublažavanju ograničenja putovanja i polako normalizira putovanja.

Tablica 15.
Međugodišnje stope promjene međunarodnih dolazaka turista, u %, 2019. i 2020.

Napomena: * Podaci za 2020. godinu su preliminarni.

Izvor: UNWTO [2021].

	Broj međunarodnih dolazaka		Stopa promjene	Struktura međunarodnih dolazaka
	2019.	2020.	2020./2019.	2020.
Svijet	1.466	402	-72,6%	100%
Europa	746,3	235,9	-68,4%	58,7%
Azija i Pacifik	360,4	59,3	-83,5%	14,8%
Amerika	219,3	69,9	-68,1%	17,4%
Afrika	70,1	18,1	-74,2%	4,5%
Bliski istok	70	18,9	-73%	4,7%

Gledano po svjetskim regijama, najsnažniji pad međunarodnih dolazaka turista u 2020. godini zabilježen je u Aziji i Pacifiku [-83,5 posto] te u Africi [-74,2 posto] i na Bliskom istoku [-73 posto]. Najblaži međugodišnji pad međunarodnog turizma bilježe Amerika [-68,1 posto] i Europa [-68,4

“ Najposjećenija regija svijeta u 2020. godini bila je Europa (58,7 posto svih međunarodnih dolazaka turista), iza koje slijedi područje Sjeverne, Srednje i Južne Amerike (17,4 posto).

posto]. Gledano po subregijama, najveći međugodišnji pad dolazaka stranih turista u 2020. godini ostvarila je sjeveroistočna Azija (-88,1 posto), a najmanji Karipska regija (-60,1 posto) i zapadna Europa (-61,5 posto).

Promotri li se struktura dolazaka turista prema svjetskim regijama, vidljivo je da je 2020. najposjećenija regija Europa (58,7 posto svih međunarodnih dolazaka turista), iza koje slijedi Južna, Srednja i Sjeverna Amerika s 17,4 posto te područje Azije i Pacifika s 14,7 posto svih međunarodnih dolazaka turista.

Zaključak i očekivanja

— Nakon loših rezultata hrvatskog turističkog sektora ostvarenih u 2020. godini obilježenoj pandemijom bolesti COVID-19, u 2021. godini uslijedio je oporavak. U Hrvatskoj je u razdoblju od siječnja do rujna ove godine zabilježeno 11,8 milijuna dolazaka turista, koji su ostvarili 66,9 milijuna noćenja. U odnosu na isto razdoblje 2020. godine, broj dolazaka turista povećan je za 75,3, a broj noćenja za 68,4 posto. Gledano u odnosu na isto razdoblje 2019. godine, u Hrvatskoj je tijekom prvih devet mjeseci ove godine ostvareno je 34,9 posto dolazaka i 22,7 posto noćenja turista manje. Od ukupno ostvarenih dolazaka turista od siječnja do rujna ove godine, strani turisti ostvarili su 85,1 posto, a od ukupno ostvarenih noćenja 90,3 posto. Devizni prihodi od turizma u prva dva tromjesečja 2021. godine zabilježili su snažan rast od 55,9 posto u odnosu na isto razdoblje 2020. godine. Ipak, gledano u odnosu na isto razdoblje 2019. godine, tijekom prvih šest mjeseci ove godine devizni prihodi od turizma manji su za 46,8 posto. S obzirom na značajni međugodišnji rast dolazaka i noćenja stranih turista tijekom trećeg tromjesečja ove godine, za očekivati je da će se ukupni prihodi od međunarodnog turizma ostvareni u ovoj godini kretati na razini između 50 i 60 posto prihoda ostvarenih u 2019. godini.

Najbolji turistički rezultati i ove su godine ostvareni tijekom kolovoza, kada su noćenja stranih turista bila na razini od 92,5 posto noćenja iz 2019., dok je kod domaćih turista zabilježeno čak 19,8 posto više noćenja nego u kolovozu 2019. godine. Najpoželjnija vrsta smještaja i ove sezone bila su odmarališta i slični objekti za kraći odmor. Ipak, u usporedbi s 2021. dolazi i do značajnog rasta broja noćenja u hotelskom smještaju, u kojem je ostvareno gotovo 7,4 milijuna noćenja više nego u istom razdoblju 2020. godine, što čini rast od 112,5 posto. Tijekom prva tri tromjesečja ove godine u hotelskom smještaju ostvareno je 60,9 posto, odmaralištima i sličnim objektima za kraći odmor 80,1 posto, a kampovima i mjestima za kampiranje čak 90,5 posto ukupnog broja noćenja ostvarenog tijekom istog razdoblja 2019. godine. Kao i 2020., i ove su se godine turisti u hrvatskim odredištima u prosjeku zadržavali duže nego u razdobljima prije 2020. godine. Primjerice, dok su tijekom prvih devet mjeseci 2019. godine u hrvatskim turističkim destinacijama strani turisti u prosjeku

boravili 4,9 noći, a domaći 3,5 noći, u prvih su se devet mjeseci ove godine strani turisti u prosjeku zadržavali 5,7 noći, a domaći 3,8 noći. Podaci za srpanj i kolovoz su još povoljniji tako da su u ta dva mjeseca strani turisti u prosjeku u Hrvatskoj boravili 6,3, a domaći 5,2 noći.

Uzevši u obzir da je u odnosu na isto razdoblje 2019. tijekom prvih devet mjeseci ove godine u Hrvatskoj zabilježen pad dolazaka turista od 34,9 posto, za očekivati je da će se na godišnjoj razini pad turističkog prometa kretati između 35 i 40 posto. Na važnost turizma za hrvatsko gospodarstvo ukazuje podatak da poduzeća turističkog sektora čine više od petine (23,6 posto) ukupnog broja poduzeća u Hrvatskoj i na njih otpada 15,3 posto ukupne zaposlenosti poduzetničkog sektora 2019. godine. Što se tiče kretanja na razini hrvatskog gospodarstva, Međunarodni monetarni fond (MMF) predviđa da će, u odnosu na 2020. godinu, BDP u Hrvatskoj ove godine porasti za 6,3 posto, a za iduću godinu prognozira rast od 5,8 posto. Europska komisija predviđa da će hrvatsko gospodarstvo ove godine ostvariti rast od 8,1 posto, dok je za iduću godinu prognozirani rast od 5,6 posto. Vlada RH u svojim smjernicama za 2021. godinu predviđa rast BDP-a od 5 posto, a za 2022. od 3 posto.

Podaci UNWTO-a pokazuju kako je svjetski turizam u 2020. godini ostvario najlošije rezultate u povijesti mjerenja. Turističke destinacije diljem svijeta zabilježile su milijardu međunarodnih dolazaka manje nego 2019. godine, što predstavlja pad od 72,6 posto. Usporedi li se taj pad s padom od 4 posto zabilježenim tijekom globalne ekonomske krize 2009. godine, razvidno je da se radi o najlošijoj turističkoj godini u povijesti. Usprkos činjenici da je dio stanovništva cijepljen i da su brojne zemlje ublažile ograničenja putovanja, oporavak međunarodnog turizma je prilično spor i neizvjestan jer se u svijetu i dalje bilježe novi slučajevi bolesti COVID-19. Nadalje, mnoga odredišta, poput susjedne Austrije, ponovno uvode ograničenja putovanja nakon ponovnog širenja pandemije bolesti COVID-19, posebno u Europi. Gledano po svjetskim regijama, najsnažniji pad međunarodnih dolazaka turista u 2020. godini zabilježen je u Aziji i na Pacifiku (-83,5 posto).

Negativna kretanja svjetskog turizma nastavila su se i tijekom prvih sedam mjeseci ove godine kada su dolasci međunarodnih turista zabilježili pad od 80 posto u odnosu na isto razdoblje 2019. Gledano po mjesecima 2021., vidljiv je blagi oporavak tijekom lipnja i srpnja, koji je bio potaknut ponovnim otvaranjem mnogih destinacija za međunarodna putovanja, prije svega u Europi te Sjevernoj, Srednjoj i Južnoj Americi. Popuštanje mjera ograničenja putovanja, zajedno sa činjenicom da se dio populacije cijepio protiv bolesti COVID-19, imalo je pozitivan učinak na porast povjerenja potrošača i postupnu obnovu sigurne mobilnosti u Europi i ostalim dijelovima svijeta. Ipak, izgledi za brži oporavak međunarodnog turizma

još uvijek su vrlo neizvjesni i nestabilni jer se u svijetu i dalje javljaju novi slučajevi bolesti COVID-19. Dodatno, sklonost prema međunarodnim putovanjima narušavaju nedosljedna pravila i propisi vezani uz ograničenja putovanja te značajne razlike u postotku cijepljenog stanovništva među zemljama. Premda UNWTO očekuje oporavak svjetskog turizma u 2022. godini, dostizanje razine turističkog prometa iz 2019. godine ne očekuje se prije 2024. godine. Istovremeno, posljednje procjene Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a) daju razlog za umjereni optimizam. Prema tim procjenama, za ovu se godinu očekuje rast svjetskog gospodarstva od 5,9 posto, dok je za 2022. godinu prognozirani rast od 4,9 posto.

Literatura:

Državni zavod za statistiku. [2021]. *Strukturne poslovne statistike*. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/>

Državni zavod za statistiku. [2021]. *Turizam u 2021. [Priopćenja 4.3.1/1. – 9.]*. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/>

Državni zavod za statistiku. [2019]. *Baza podataka Turizam*. Preuzeto s: https://www.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_language=hr&px_type=PX&px_db=Turizam

Eurostat. [2021, 11. studenoga]. *BDP i njegove glavne sastavnice*. Preuzeto s: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/national-accounts/data/main-tables>

Hrvatska narodna banka (HNB). [2021, 6. studenoga]. *Tablica H2: Platna bilanca – robe i usluge*. Preuzeto s: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/sektor-inozemstva/platna-bilanca>

Nacionalna klasifikacija statističkih regija. [2021]. *Narodne novine*, 125/2019.

Poslovna Hrvatska. [2021, 6. studenoga]. Preuzeto s: <http://poslovna.hr>

Svjetska turistička organizacija [World Tourism Organization; UNWTO]. [2021]. *COVID-19 related travel restrictions: A global review for tourism [Seventh report]*. Preuzeto s: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-09/200909-travelrestrictions.pdf>

Svjetska turistička organizacija [World Tourism Organization; UNWTO]. [2021]. *World tourism barometer*, 19(5). Preuzeto s: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2021-10/UNWTO_Barom21_05_September_excerpt.pdf?tObUi1QiC40DQFbrkfyryCIQWEF3KfF7

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Ivana Rašić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Tamara Banjeglav

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb.

Sljedeća analiza *Energetika i naftna industrija* izlazi u prosincu 2021.